

Nivîskarên Kurd Jan Dost:

Nameyeke vekirî ji nivîskarên Tirk re

Ez nivîskarekî Kurd im, dixwazim çend gotinan ji we re bêjim, hêvîdar im hûn guhê xwe bidin min.

Hûn ji zanin, ez jî zanim, ku mirovên nivîskar, çi rojnamevan, çi torevan, ji herkesî bêtir ji rewşa dora xwe agahdar dibin, ez nizanim hûn çima bi çavekî tenê dinêrin, bi guhekekî tenê dibihîzin?!

Ji Nazim Hikmet bigrin, heta Aziz Nesin yekî tenê pirsra kurdî ne anî ser zimanê xwe.

Rûpel 15

Sefera Navenda Çanda Mezopotamya

- Çalakiyên Navenda Çanda Mezopotamya yê, bi şahiya piştigiriya Navendê li rexê Behra Sipî, gavek dinê hate avêtin. NÇM ê berî vê çalakiyê jî, li bajarê Îstebolê şahiyek çêkiribû. Di van çalakiyan de armancên Navendê anîne zimên.

Rûpel 15

Biratîya Kurd û Tirkan Felat Dilgeş

Rûpel 5

Îdianame xerîta Kurdistanê nişan dide Mustafa Demir

Rûpel 6

Dergûşa mirovahiya Botan R. Cizre

Rûpel 6

Eşqa Kurdistanê li Mezlûm ketibû Kebîre Doğan

Rûpel 7

Hikûmeta Amerîka li Başûrê Kurdistanê Şoreş Dicle

Rûpel 3

Kuştina Çawçisko çare bû? Dilbixwîn

Rûpel 4

Peymana Lozanê û qedera gelê Kurd M. Ali Tüysüz

Rûpel 10

William Shakespeare: 'Cihan tev de sahnayek e' Çilkezî Keskin

Rûpel 11

Pertew Begê Hekarî Behzat Berçelanî

Rûpel 13

Piştî 49 salan 33 gulle Günay Aslan

Rûpel 16

Di çanda me ya kevin de sixêf, filîtentî û leqeb Medenî Ayhan

Rûpel 12

Dewlet dijminê herkesî ye

Dewlet zilma xwe ne tenê li ser Kurdan, li ser gelê Tirk jî bi kar tîne.

Li aliyekî Kurd bi têkoşîneke mafdar de, bi bîr û bawerî û bi rêxistin, di meşeke dîr û dirêj de ne, li aliyê din, memûr, karker û xebatkarên Tirk, li dû mafên xwe yên çarenûsî, yên aborî, civakî û siyasî, di destpêka meşeke nû de ne. Ev meşên herdu gelan, dê li ser bingeha wekhevî û biratiyê berbihev biçin û bi yek dengê ve rejîma hov û faşîst hilweşîne.

Rûpel 15

Ev şerekî îlankirî ye

- Bûyerên çend rojan bi tenê jî, dijwariya şer û xurtiya gerîla derdixe holê. Dewlet bi temamê hêzên xwe, nikare li hember gerîla xwe bigire. Êdî balafir û helikopterên wan jî bi kêrî tiştêkî nayên, yeko yeko dibin hêdefê çekên gerîla û hildiweşin xwarê.

Êdî ev şer, şerekî ne îlankirî nîne, lewra ev şer bûye şerekî giştî ku li çarmedorên Kurdistanê dom dike û êdî nayê veşartin. Gerîla hêzên xwe xurt kiriye û êdî bi hejmarek zêde gerîla di êrîşan de cihê xwe digirin. Dewlet jî, bi temamê derfet û hêzên xwe, di şer de ye. Lê baş xuyaye ku, gerîla her diçe bi hêztir û çalak dibe. Ber bi ordîbûnê ve dimeşe, têkiliyê wan û gel, her diçe xurttir û germtir dibe. Ji xwe êdî li Kurdistanê her kesek bi serê xwe gerîlayek e. Dewlet

xwe nikare ji vî şerî xelaske, lewra dîroka Vîyetnamê xwe li Kurdistanê nû ve dike.

Ev bûyerên jêrîn yên hefteyekî ne, gelek kêmasiyên wî jî hene, lewra gelek tişt tene veşartin. Lê em bawer in, wê ev nûçe germbûn û dijwariya şerê li Kurdistanê şanî bidin.

10.7.1992 -Cerdevan çekên xwe datînin. Li Sasonê 6 cerdevan îstîfa kirin.

-Li zozanê Gelemîz (Wan) şerê ku 5 roj berê, di navbera gerîla û leşkeran de destpêkiribû

Rûpel 15

Kovara "Ak-zuhur" Hizb-î kontra çawa dibîne?

Dewletê wezîfa ûlkücüyên berê, daye Hizb-î kontra

- Dewletê, wezîfa ûlkücüyên berê, li Kurdistanê daye Hizb-î kontra. Kontra ji bo çi mirovên welatparêz dike, wê bi vî awayî bigihe kuderê? Yên ku heta niha jî vî dewleta zalim dilopek xwîn nerjandin ji bo çi armancê Kurdan dikujin. Hêza wan çi ye û karin çi safî bikin?

Rûpel 15

ROJEVA WELÊT

Cihê ku lê edalet tune be

Di xwezayê (tebîetê) de însan serdestê hemû jîndaran e. Mirov bi raman û hişê xwe jî jîndarên din diveqete. Bes hebûna hiş û ramanê jî ne bes e ji bo gihaneka mirovbûyî. Ji bo qonaxa însanîtiyê pêdivî bi hinek nîrx û hêjahiyên din heye. Pîvana bingehîn û mirovbûyîna edalet e. Hebûna edaletê pîvaneke ku mirov pê hildikşe ber bi mirovahiyê ve. Gotineke fîlozofê romayî Cicero heye, dibêje: "Cihê ku lê edalet tune be, bêrûmetî li ser kar e."

Rûpel 15

REWŞ

Abdullah Keskin

Kultur û politîka

"Tu deverê din wek li Kurdistanê edebiyat û politîka bi hev re hatine girêdan tune ye."

Ev hevok (cumle) min ji kitêba Mehmed Uzun ya nû (*Destpêka Edebiyata Kurdî-Weşanxana Beybûn*) girt.

Gelekî rast e, lê ne tenê edebiyat, bi bawerîya min hemû cureyên kultura kurdî bi politîkayê ve girêdayî ne. Ev girêdan heta ku qedexê û astengên li ser kultura kurdî rabin wê dom bike. Rewşa giran a xirab, ya Kurdistanê ye. Pêşketin û azadbûna kultura me bi qedera welatê me ve girêdayî ye. Şerê hebûnê, şerê jiyane ji xwe kulturê jî bi pêş dixê.

Edebiyata hemdem di welatekî pêşketî de, di civakeke azad de mimkun e. Li dîrokê binêrin; çima di dema Hitler de li Almanya edebiyat û hemû beşên hunerî mirî ne, ji bo çî li Italyaya Musolîni huner tune ye? Mirovê wan civakan ne azad bûn. Di civakeke bindest û zordar de cihê huner û edebiyatê tune ye. Sebeba girîng ev e.

Hinek mirov carna dibêjin "Welat gelekî politîk e." Rast e, Welat politîk e û wê politîk jî bimîne. Her tişt li alîkî derketina rojnameyek xwerû bi kurdî, bi xwe politîk e. Fonksiyona kulturî jî gelekî girîng e û em vê fonksiyona Welat îhmal nakin. Di aliyê kulturê de valahiyeke pîr mezin heye. Ne valahiya 70 salî ya 700 salî zû bi zû bi 16 rûpelan nayê dagirtin.

Edebiyata hemdem di welatekî pêşketî de, di civateke azad de mimkun e. Li dîrokê binêrin; çima di dema Hitler de li Almanya edebiyat û hemû beşên hunerî mirî ne, ji bo çî li Italyaya Musolîni huner tune ye? Mirovê wan civakan ne azad bûn. Di civakeke bindest û zordar de cihê huner û edebiyatê tune ye. Sebeba girîng ev e.

Mehmed Uzun di eynî kitêba xwe de dibêje: "Ronakbîren welatekî, rûmeta wî welatî ne." Ronakbîr ji kê re tê gotin, mirov çawa dibe ronakbîr, şertên ronakbîrîyê çî ne û jî bo rûmetiya welatekî çî pêwîst e? Bersiva van pîrsan, naveroka wê gotinê dadigire.

Divê mirov axa ku li ser dijî û pîrsgirêkên welat û kultura xwe baş binase. Îro bajar û

gundên me, bi cinazên însanên me tene raxistin. Weke kampê Hitler bi hezaran însan kom dikin. Emê çawa jî wê zulmê re çav û guhê xwe bigirin? Li dijî wê wehşetê bêdengî tê çî manê?

Rojnameyêke Kurdî kare bêdeng bimîne? Gelek biwêj u gotin, li gorî demê mana wan tê guhertin. Îro jî "girêdan" jî bo me tê manekê, jî bo nivîskarekî Alman an jî Fransî tê maneke din. Ev di civakeke azad (li gorî a me) de dijîn, muxalîf in. Emê li welatê xwe yê bindest muxalîfê kê bin?

Em muxalefeta gundiye Kurd ku bi hezaran di kampên de kom dikin nakin, em muxalefeta şervanê azadiyê nakin. Heçî dikin û bikin jî ne muxalefetê; belê şirkatî û hevalbendiya dewletên dagirker dikin.

Bi girêdanê ve azadiyê mezin heye. Kîjan nivîskar û rewşenbîrên me jî Jean-paul Sartre, an jî jî Luis Aragon û Paul Eluard azadîr û serbixwetir in? Aragon û Picasso jî, jî rewşa welatê xwe ne dîr bûn û bi têkoşîna gelê xwe ve girêdayî bûn.

Ji bo em jî hemû bend û girêdana xelas bibin divê welatê me rizgar bibe. Kultureke demokrat, huner û edebiyateke hemdem di welatekî azad de mimkun e, jî bo însanê me serbest bifikirin û li kultur û zimanê xwe vegeirin, berî her tiştî divê zilma zordarî ya li ser jiyana wan rabe.

FERHENGOK

- Bandor:** Tesîr, hîkarî
- Berbang:** Şeveq (şafak)
- Çek:** Silah
- Darz:** (yargî)
- Demajo:** Pêvajo (sûreç)
- Dilgerm:** Bi heyecan
- Dilgermî:** Heyecan
- Dilgeş:** Bi keyf
- Dilgeşî:** (sevinç)
- Dilşewat:** keder
- Dilşewitî:** Bi keder
- Jîndar:** Bi can (canlî)
- Nîjad:** (îrk, soy)
- Nîjadperest:** (îrkçî)
- Notîrvan:** (nôbetçî)
- Rexne:** (eleştîrî)
- Rexnegîr:** (eleştîrmî)
- Salveger:** Sazivîr (yıldönümü)
- Serdema Navîn:** (Orta Çağ)
- Şano:** (sahne, tiyatro)
- Temaşevan:** (Sevirci)
- Vekolîn:** Lêkolîn (İnceleme)
- Xwesipartin:** Teslîmiyet
- Bijarte:** Elît (seçkin)
- Hilbijartî:** Bijartî (Seçilmiş, ayıklanmış)
- Dîroknas:** Dîrokvan (tarihçi)
- Erdnîgar:** Cografya
- Dadgeha Ewlekarî ya Dewletê:** Devlet güvenlik mahkemesi

NAMEYÊN XWENDEVANAN NAMEYÊN XWENDEVANAN NAMEYÊN XWENDEVANAN

Dergûşa vala

Berî demekê, rojnameyên wek "Sabah" û "Milliyet" û Televîzyona "Inter-star", li ser bûyera revandina zarokê şîrmîj bi navê "Burcu Mert", gelekî sekinîn, di rûpela xwe ya pêşî de, rojnameyekê di bin wêneyê diya wî şîrmîjê de ev nivîsî bû "Gözü yaşlı anne". Yanî: Diya çav bi hêşir û di bin wêneyekî de ev gotin nivîsibûn: "Beşik boş kaldı." yanî: Dergûş vala ma!

Bi rastî dilê mirov bi bûyerên wiha dêşe, û bi dayikên weke dayika "Burcu" dişewite, û bêguman, her kes dixwaze ew jina Elmanî "Monica Getmunder" ya ku "Burcu" revandibû, bê girtin û ceza bibe.

Lê divê em pîrsekê jî rojnameyên weke "Sabah" bikin, gelo heta niha çend dergûş li Kurdistanê vala mane? Çen dayik çav

bi hêşir bûne? Eger "Monica" "Burcu" revandibe, dewleta we "azadiya me" ya ku jî milyonên weke "Burcu" şêrîntir û buhatir e, revandiyê, zarokên me xistine girtîxanan û wan dighînin kuştinê.

Eger çavên we kor in, ji kuştina zarokên me yê bê guneh û ji şewitandina dilên dayikên me, ê me çavên me ne kor in, em vê pîrsê jî we dikin, lê tu carî em ne li benda bersiva we ne, **Newala Qesaba, Geliyê Zilan, Çemê Minzor, Hebsa Amedê** ew bersivê didin me.

Hûn li ser me û têkoşîna me çawa dinivîsin, binivîsin, xort û keçên me yê qehreman, îro li ser zinarên çiya rastiyê bixwînin dinivîsin, em wan nivîsandinan, weke Ayetên Quranê dixwînin.

J. D.

Ji kampa Mêrdînê

Nakevin

Nakevin em namirin
Gelê merdên qehreman
Şêr in ku em radibin
Azad dikin niştîman

Kêla dijmin warê me
Derd û jarî barê me
Merge gorî karê me
Pêşmerge ne pîr û can

Ey dijminê cora û cor
Çendî bikin zilm û zor
Warî bisojin jêr û jor
Qet namirî Kurdistan

Çend çol biken gund û şar
Ser binîn pîrî zêmar
Bizên xwîn kanî û rûbar
Dê her mînit welat man

Kurdîstana bi dest û şax
Çend lê biborin dem û çax
Qet namirî tax û tax
Bişkoja baxê Cîhan

Bazgor

Ez xwendevanekî welat im
Bi salan mejiyê me, mabû weke axeke ziwa, çî av didîta dimêt.
Weke her xemgînê xwedîne, hewceyî avek zelal bû. Îro va avek zelal, ji qontara çiya dixulxule û tê, deşt û bajar û gundan dadigire. Li çiya dengê gullan bûye banga azadiyê, pênûsa nivîsarên Welat, jî tîbûn û zîwabûna mejiyê me dibe, û rewşa welatê me tîne holê. "Ez nîzanim bi kurdî bixwînim, hinek peyv hene ez wateya wan nîzanim." Ev gotinên kevn nema dimeşin. Êdî xwe xefkirin, bê

feyde ye. Dem û dewra minafîqiyê ya durûtiyê, nanê Îsa bixwe paletiya Mûsa bike derbas bûye.

Qehreman û seydayê honrawê (şîir) gor pîroz Cegerxwîn dibêje: (Kes bi dîlok û bi lav lav, vê berê nabe serî) divê em çapemeniyê naskin, dost û xwefiroşan baş binasin.

Birano, xwendevanno çapemeniya bi aring (boyalî) nexwînin, serê xwe bi virr û durûtiya nivîskarên zik tenî neêşînin. Zanibe li welat gulla di bedena te de (eger xwe nasbî) derbas dibe çî ye ew pênûs jî ew e. Bes şêkirên jehrîkirî bixwin.

Digel silavên hevaltîyê
Bêkon Pojan

Em we ji bîr nakin

Wan bi berxwedanên xwe "Bastîl" a Kurdistanê, zîndana Amedê, kevir bi kevir, hilweşandin û di singa dewleta faşîst de xencera mirinê ya PKK'ê çikandin. M. Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz, Ali Çiçek, di grevên birçûbûnê de bedenên xwe jî bo jiyaneke azad û serbixwe niqutniqut helandin û li ser xaka Kurdistanê bûn kaniya jiyane.

Ew bi berxwedanên xwe yê li zîndanên, ji xelkê me û rêberê wê PKK'ê re, rê û mecala destpêkirina têkoşîna neteweyî vekirin û bi van livbaziyan xwe, bûn sembola têkoşîna demokrasî û serxwebûnê. Ew tovê ku bi destê van lehengan li ser xaka Kurdistanê hat reşandin; berhemên xwe da û jî gelê me re deriyê jiyaneke nû û bi rûmet vekir. Li ser bîngê wê jiyaneke serhildan li dar ketin û ev serhildan, bi şehîdên wek Wedat Aydın re xekekê din bi dîroka berxwedanên Kurdistanê ve vekir.

Em li ber şahadeta Hayri, Kemal, Akif, Ali û Wedat ku bi berxwedanên xwe rêça serfirazî û serxwebûnê li ber gel û partiya xwe vekirin, serî pêl didin û şahadeta wan pîroz dikin.

"Şehît her dem rûmet û hêza me ne"

M. Çelik- M. İsa- M. Savaş- S. Alkan- M. Adıyaman- İ. Gül- A. Sönmez- C. Tok- E. Akyıldız- A. Varlı- M. Demir- M.M. Karataş- C. Rızaoğulları- A. Ünal- M. Yıldız- R. Çiğdem- F. Aran- E. Aydın- İ. Arslan- Y. Erdoğan- H. Şahin- H. Çınar- T. Demir- E. Özbay- E. Talipe- ren- C. Kahraman- H. Teomete- A. Alkan- M. Sinci- İ. Çakmak- B. Narin- A. Avcı- M. Muhammet- H. Yıldırım- A. Çakmak- A. Çelik- R. Işık- İ. Gültekin- Y. Özbay- A. Yağcı- M. Güzey- H. Çelik- K. Çelik- A.İ. Kitay- İ. Güvercin- M. Bektaş- N. İğaç- A. Eroğlu- M. Uğur- S. Polat- N. Özkurt- M. E. Akkuş- A. Gülmezoglu- M. Ülgen- B. Çelik- M. Taşdemir- G. Demir- M. Eray- K. Güneş- F. Abi- A. Elmas- Y. Temel- H. Boran- F. Kartal- M. Bakış- M. Marangoz- A. Akkuş- M. Birhimeoğlu- S. Tokmak- A. Alç- E. Karataş- B. Yılmaz.

Ji zîndana Nevşehir dîliyên PKK'ê

KARTA ABONETIYÊ

Ji kerema xwe re ji hejmara ... pê ve min bikin aboneyê Rojnameya WELAT

Nav :
Paşnav :
Navnîşan :

Bedelê abonetiye razinin:

Li Tirkîyê : Y. Serhat Bucak İş Bankası Cağaloğlu Şub. Hesap No: 379809

Li Derve : Y. Serhat Bucak İş Bankası Cağaloğlu Şub. Döviz tevdiat hesap No: 3113617

Aboneyên hêja,

Ji kerema xwe re vî cihî dagirin û tevî kopiyêke pelê razandina bedelê abonetiye bişînin. Navnîşana WELAT Nuruosmaniye Cad. Atay Apt.

No:5 Kat:1 D.4

Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: 511 57 60-511 66 02 Fax: 511 51 57

Mercên abonetiye:

	Li hundir	Li derve
6 meh	60.000	30 DM
12 meh	120.000	60 DM

Kontr-gerîla, Faysal Kızıllırmak ji paş ve kuşt:

'Ku ez mirim, li pey min megirî; lê bilîline'

● Belê dijmin welatparêzek din jî qir kir, lê bi vê qirkirinê gelê ku ev 12 sal in, di nava bédengiyê de bû, awazên xwe vekir û bi dengê bilind xwesteka xwe ya di dilê xwe de anî ser ziman û serî hilda. Carek din derket ber çavan ku gelê me êdî bi terora dijmin û qirkirinê şerê taybêfî natemire û tirsonek nabe

Şervan-Ceylanpınar

Piştî bédengiya 12 salan Dewletê dest avêt Serêkaniyê jî... Piştî cuntaya faşist a 12'ê Îlonê, ev cara yekemîn e ku Kontr-gerîla li bajarê Serêkaniyê (Ceylanpınar) dest bi kuştina welatparêzan dike. Faysal Kızıllırmak (33) bi destê kontr-gerîla bi xiyaretî (-ji paş ve-) hate kuştin...

Bajarê Serêkaniyê li ser tixûbê Kurdistanê Başûrê Biçûk û Kurdistanê Bakur e (Di navbera Tirkîyê û Suriyê de, li aliyê bakur e). Serêkaniyê bi xêr û bêra çiflika ku dewletê li wir ava kiriyê tê naskirin, ji ber ku di dinê de çiflika duyemîn e. Gelê Serêkaniyê nanoziko li vê çiflika kar dikin û dewlet bi keda wan pirr dewlemend dibe.

Berya 12'ê Îlonê, şoreşgeran gelek kar û xebat li Serêkaniyê kir û gelê wir bi welatparêziya xwe nav da. Bi rêberiya şoreşgerên Kurdistanê şiklê Demokrasiya gelfî wek Hilwan, Batman û gelek derdorên din li Serêkaniyê jî ava bû û gel, Beledîye xist destê xwe. Di hilbijartinên Beledîyê de adayê xwe hilbijart û beledîye xist bin xizmeta gel. Bi alîkariya Şoreşgerên Kurdistanê

Beledîya Serêkaniyê wek Komun'ê kar kir û gel gelekî bi vê hişyar û kêfxweş bû û cara yekemîn bû ku ji bin diktatoriya dewletê derdiket û jiyanê demokratîk nas dikir.

Dema ku di sala 1980 an de cunta ya faşist bi zordestî bû serdar, li wê derdorê pêşî bi ser gelê Serêkaniyê de meşiya û bi sedan welatparêz girtin, her sikak tije leşker kirin û terorek bê hed û hesap li ser gel meşandin. Dewletê wiha îşkence û zordarî meşand ku kes nikaribe serê xwe rake...

Ji ber ku xaka Serêkaniyê deşt bû, ev çend sal in gerîla li wir bi xurtayî nikaribû kar bikira. Berya niha bi du salan du gerîlayên bajêr li wir demekî kar kirin; **Bişar Akbaş û İsmail Gul**, ji zîndana Amedê derketibûn û dixwestin ku gelê Serêkaniyê ji nû ve hişyar bikin û agirê têkoşinê li wir jî gurr bikin...

Di sala 1990 an de di

navbera van her du gerîlayên hêja û hêzên dewletê de şer derket û her du gerîla heta fişengên xwe yê dawî li hember dijmin şer kirin û bi serbilindayî gihîştin mertebeya şadî.

Bi vê şehîdbûnê gel hebekî bi ser xwe ve hat. Lê dijmin gelek leşker û polisên xwe xistin wir û bi ser gel de terorek dijwar domand û karê istixbaratê pêş ve bir, ku kes serê xwe ranake. Dîsa jî di Newroza îsal de, gel çepera tirsê şikand û piştî bédengiya 12 salan cara yekemîn Newroz bi teyayî pîroz kir û li hember dijmin ser hilda.

Piştî serhildana Newrozê dijmin ji nû ve êrîşa şerê taybêfî, bi şiklek psîkolojîk bir ser gel. Gelek kesên xerîb ji derve anîn û bi tilama çiflika xistin nava gel. Ev kesên xerîb bi pirrayî ji rexê Tirkîyê hatibûn û tev barûte bûn. Ew bingehên kontr-gerîla bûn. Dewletê dixwest ku berî hişyarbûna gel, bi kuştin û girtina çavê gel bitirsîne û wan tirsonekî bike. Ji ber vê yekê roja 9'ê Tirmehê saet 07 û nivê sibehê dema ku karker diçûn ser kar, endamên kontr-gerîla kemîn vedan û welatparêz Faysal Kızıllırmak bi xiyaretî ji paş ve kuştin.

Piştî 12 salên bédengiyê dijmin bi vê kuştinê dixwest ku gel bitemirîne, lê wek ku tiliya xwe têxe kunemozê, gel hîn bêtir li xwe xwedî derket û bi ser dijmin ve der bû.

Bi sedan jin, zarok, zilam û xort bi serhildanek pirr hêja cenazeyê şehîd Faysal li ser milê xwe kirin û bi dirûşmeyên "Şehîd namirin", "Bimre Hizb-î kontra", "Kürdistan Faşizme mezar olacak", "Dewlet terörüne son", "Bijî Serok Apo" û bi lîlandin û çepikan meşiyar ser mezal û li wir bi rawestina şehîdan cenaze teslîmî xaka welat kirin û dîsa bi dirûşme û lîlandinan meşiyar heta nava bajêr û belav bûn. Dijmin çiqasî derdora gel bi leşker û polisên girtibû jî, li hember biryariya gel a xurt, cesaret nekir ku carek din tiliya xwe têxe kunemozê û deng nekir.

Bi vê qirkirina dijmin ku li Serêkaniyê jî destpêkir, carek din eşkere bû ku gelê me doza

xwe nas kiriyê û ji qirkirinan natirse, lê hîn bêtir hişyar dibe û li hember dijmin dibe yek û serî hildide.

FAYSAL KIZILIRMAK KÎ BÛ?

Welatparêz Faysal ji bajarê Mêrdînê, bavê 5 zarokan bû. Ji ber feqîrî û zilma dijmin ji gundê xwe derketibû û hatibû bajarê Serêkaniyê ku li çiflika kar bike û malbata xwe xwedî bike.

Her ku şerê rizgariya neteweyî pêşve diçû, Faysal hişyar dibû û dilê wî ji bo şerê welatê wî lê dixist. Lê ji ber ku dijmin terorek şerê taybêfî bi ser gel de dimeşand ev hişyarbûn di dilê xwe de û di mala xwe de dihişt. Bes piştî ku pêjna gerîla li Serêkaniyê kir wek ava ku di tehtê re ji nişka ve der bibe, germiya dilê xwe anî ser ziman û di nava her civatan de li ser têkoşinê axavtin kir û xwest ku gel ber bi têkoşinê ve bikşîne.

Dijmin, ev rewşa Faysal dît û jê aciz bû. Ji ber ku bi dengkirina Faysal gelek kes nêzîkî têkoşinê dibûn. Ji ber vê yekê dijmin kuştina wî xist planê xwe ku bi vê kuştinê mesajek wiha terofî bide gel ku kî li ser têkoşinê biaxive wê bê kuştin û girîng e herkes bibe koleyê dewletê.

Faysal jî fêhm kiribû ku dewlet dixwaze wî bikuje. Ji pîreka xwe re got: "Ew kesên ku bi destê dewletê hatine vir taqîba min dikin. Ku rojekê min bikujin, tu zanibe ez bi destê dewletê hatime kuştin."

Û berya ku şehîd bibe bi çend rojekê dîsa ji pîreka xwe re got: "Dijmin gelekî li pey min digere, ez baş dizanim wê min bikujin, lê dîsa jî ez ji ser doza welatê xwe venagerim û gerek hûn jî venegerin. Ku ez mirim li pey min megirî; lê bilîline. Ji ber ku bi kuştina min, têkoşina me nasekine û ez bawer im wê hîn bêtir li pêş keve."

Belê dijmin welatparêzek din jî qir kir, lê bi vê qirkirinê gelê ku ev 12 sal in, di nava bédengiyê de bû, awazên xwe vekir û bi dengê bilind xwesteka xwe ya di dilê xwe de anî ser ziman û serî hilda. Carek din derket ber çavan ku gelê me êdî bi terora dijmin û qirkirinê şerê taybêfî natemire û tirsonek nabe; hîn bêtir hişyar dibe û li doza xwe û li şehîdên xwe û li welatîyên xwe û li mafên xwe xwedî derdikeve û ev jî nîşana nêzîkbûna serxwebûna gelê me ye.

KONEVANIYA NÛ

Şoreş Dicle

Hikûmeta Amerîka li Başûrê Kurdistanê

Di nava civakê de meclîs idare û kargêriya herî bilind û mafdar e, çima? Ji ber ku bi biryara pîrriya gel tê damezirandin. Biryarên ku ji hêla vê saziya gelî ve tên der jî, biryarên gel in.

Di hinek welatên weke Tirkîyê de meclîs bê hîkari diminin. Parlementerên di parlamentoyê de mirov dikare bibêje şekî ne. Biryar ji hêla saziyêke din ve tên standin, ev sazî her kes dizane artêşa Tirk e. Ji lew re dubendî û nakokî di navbera gel û hikûmetê de derdikevin.

Em werin ser "Meclîsa" li Kurdistanê Başûr.

Li Başûrê Kurdistanê niha dîlanek li ber zirneya Berzanî û dahola Telabanî digere. "Meclîs hatiye çêkirin, piştî "meclîsê" jî niha li gora çapemeniya di bin hikariya dewletên Rojava de "hikûmet" hatiye çêkirin, ji wê "hikûmetê" jî "wezîr" hatine tesbît kirin.

Berî ku "meclîsê" çêbikin "serokên PDK û YNK dîsa çenteyên xwe hilgirtin û berê xwe dan paytextên Tirkîyê, Fransa, İngîlistan, Almanya... û hinek welatên din ên dagîrker. Gelo, li wan welatan çî xwestin?

Êdî tiştên bi dizî û veşartî ne mane, ji lew re em her tiştî eşkere dibêjin. Ev "Serok" eşkere dibêjin: Eger Amerîka alîkariya me neke, em nikarin li Başûr nefesa xwe bikşînin. Wê Seddam êrîşên xwe yê hovane bine ser me, ji ber vê yekê em ji hêzên hevalbend ên çalak dixwazin ku ji Başûr neçin...

Hîna zikê wan ji hestiyên Amerîka û Roma reş têr nebûye. Em diroka wan a ketin û têkçûnê mirinê şirovenekin, ji ber ku ev rûpel têra wan nake.

Girîng e were zanin ku "hikûmeta" çêbûyî bi destê Amerîka, Tirkîye... û çend dewletên dagîrker ên din in. Ji ber vê yekê biryarên werin standin jî, wê ji hêla wan dewletan ve werin dayîn. Ango biryar ne yê me ne, daxwaza me niha ev e, rastiya "meclîsê" jî hêla herkesî ve eşkere bibe.

Em 30 milyon kes in, tu caran ne hewcedarên dagîrkeran in ku werin ji me re "meclîs" wiha sexte ava bikin. Eger xwîn bibe lehî jî, emê bixwe meclîsa xwe ya neteweyî ava bikin, ev mafê me ye.

Belê em ne ewqas bê çare ne, ku yê xwîn em dimijin bi F104'an gund û konên me wêran dikin werin li ser serê me weke berê bibin xwedayên me yê li ser rûye erdê. Ji ber vê yekê û gelek "yekên" din, em vê meclîsa dagîrkeran li ser axa welatê xwe qebûl nakin, ji ber ku me çenekiriye, bi xwêdana eniya me nehatiye çêkirin. Bi darê zora kolonyalîstan çêbûye, na! Hezar carî na, ji vê "meclîs" û "hikûmeta" sexte re.

JÎ KURDÊN LI BAŞÛRÊ KURDISTANÊ RÊ!

Êdî bes e. Di nava van 46 salan de PDK çî anî serê we? YNK çawa dest da destên Seddam (di 60' an de) û hûn ji xwe re kirin hedefên tîfîngan? Hûn çî zû tiştan, bûyeran û kirinên xayînan ji bîra dikin!

Vê carê jî dixwazin bi navê avakirina "meclîsê" "hikûmetê" û "wezaretê" we bixapînin û bikin pariyên devê dagîrker û bavkujan. "Meclîs û hikûmeta" hatine çêkirin ne yê me ne. Hûn çawa qebûl dikin dijmin we ji derve ve idare bikê!

Qebûl nekin! Serê xwe hildin, hûn mîna berê ne bê pişt in, êdî şeref û namûsa xwe ji destê Tirk û doliverên derve derxînin. Bes e, hûn di nava dinyayê de rezil û riswa kirin. Herin ji xwe re binêrin, li her derê dinyayê hûn penahberên bê xwedî ne, ew li we xwedî jî dernakînin.

Dîlana li ber zirneya Berzanî û dahola Telabanî, ya mirinê ye, xwe biparêzin. Bila dîsa Başûrê Kurdistanê yê şêrî nebe bûka di nava qîl û lingên leşkerên Amerîka û Mehmetçîkên Tirk ên diransêrek de. Hûn çawa layiq dibînin Başûra delal carekê din bibe mîngeheke dijmin?!

Em destên we ji bo serxwebûn û azadiyê diguvehînin û xebata we xweş be!

Dewlet çavtirsîya dide gel

Ev nêzîkî du sê meh e dewlet bi taybêfî pest û zordariya xwe li ser Melazgîrê didomîne. Lewra li Melazgîrê roj bi roj welatparêz zêde dibin û li ber neheqiyê radibin. Ji bo ku gelê Melazgîrê bitirse û dengê xwe bibirre, dewlet welatparêzan digire û îşkence li wan dike.

Dewlet, ji tîrsa şiyarbûna gelê Kurd, di nav panîkeke mezin de ye. Qomando û tîmên dewletê di dest wan de tîvingên wan di çîpan de li nava Melazgîrê tax bi tax digerin. Gelê Melazgîrê naxwaze çav bi wan bikeve û ji wan nefret dike.

Polîsên dewletê roja 5 û 6'ê

Tirmehê dest bi girtina mirovên welatparêz kirin. Di nav wan girtiyan de mele û endamên HEP ê jî hebûn. Mirovên ku dihatin girtin dema sebebê girtina xwe dipirsîn polisên wiha bersiv dida: "Em jî nîzanin, şûba siyasî ya Muşê we dixwaze."

Ji navenda Melazgîrê û ji gundên wê zêdetirê 30 mirov hatin girtin û xistin nezaretxanê.

Ji van girtiyan yê navên wan hatine tesbît kirin ev in: Mele Ebdilcebar Kahraman, Zeki Solmaz, Kerem Soylu (endamê HEP ê), Milazim Köken, Cemal Keklik, Mele Evdirrehman Demir.

Welat - Melazgîr

Romanya; bi çandinî û werzewanîya xwe welatekî gelekî dewlemend e. Lê mixabin, nikarin ji wê dewlemendiyê qezenc bikin, tevî wê dewlemendîya xwe jî, welatekî herî xezan e.

Çiyayên Romanya bi pênuşê nayên ziman, mirov hez dike ji xwe re lê binêre. Quntê wan xwe di nava ewran de vedişêrin, ev ne wesfeke edebî ye, lê rastiyeke e ez li ser vê rûpelê tînim ziman, bi rastî welatekî mîna Kurdistanê, gelekî şox û bedew e. Mixabin makîneya fotografan. Ji bo rojnameyê bi min re tunebû, ku ez çend wêneyan bikişînim.

Gelekî şênîyê Romanya birçî ye, ev birçîbûn gihiştîye radeyekê ku dizî û gelek tiştên din ên dûrî ehlaq û edeba mirovahiyê bikin, eşkere keçên wan xwe li kolanan difroşin, dikarin ji bo standina dolerekî hemû tiştî bixwe bikin. Rast e mirov nika re civakê li gora beşeke civakê bipîve, lê hema her kesê ku derbasî Bukureştê bibe dikare yekser vê rastiyeke bibîne, cihê mixabinê ye. Kes xwedî li şênî, kolan, tax û çelengiya bajêr (Bucureştî) xwedî dernakeve. Herkes weke bajarê dijminan lê dinêre. Tu kesek li çelengiya wê xwedî dernakeve, ji lew re mirov dibêje qey kolan sergoyên gemarê ne, heyf û mixabin ku Bukureştê têkeve vê rewşê! Li aliyekî qereçiyên ku çarîkekeke şênî ne û li aliyê din Tirk, ji dizî, tazîkirinê, rêbirrîn û xwefirotinê bêhtir tiştêkî nakin.

Tu hikariya polisên dewletê li ser bûyerên

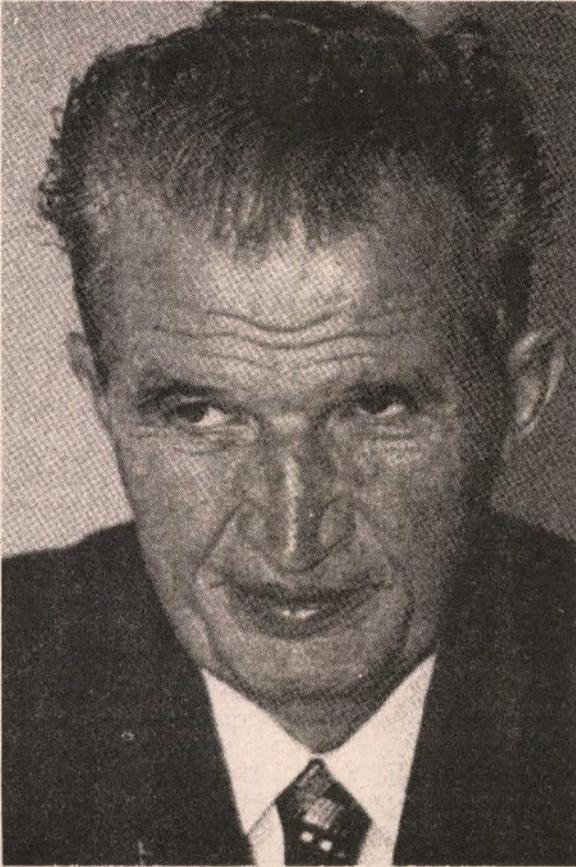
Romanya, welatekî bê xwedî (2)

Kuştina Çawçîsko çare bû?

D I L B I X W Î N

diqewimin, çênabe. Her kesek dikare mêrekî bikuje, sed dolarî bide û nekeve zindanê. Bi vî rengî jiyana bi tirs dimeşe. Kes newêre piştî saet 10'ê êvarê ji mala xwe derkeve. Diz, mirovkuj û serserî pîr bûne.

Dema ku mirov li kar û barê Romaniyan dinêre, dibêje qey di koçbera civaka destpêkê de jiyana dibin. Ji cotê wan ve bigire û heya bi siwarbûna li trambeyan. Li gora pêşveçûna bi mirovahiyê re hatî çêkirin bi pêş neketine gelekî li paş mane. Ev jî paşverûtiya "sosyalîzma" wan diyar dike. Gelek caran me ji xwe re dinêrî û digot: Wekî rewş ev bû, sed carî bijî ji ew kesên ku li dijî vê sosyalîzma sexte derdikevin. Dîmenên ku em dibînin ji sedî sed li dijî sosyalîzmê ne. Di sosyalîzmê de birçîbûn, dizî, mirovkujî tune ne. Sosyalîzm wekhevî, demokrasî û jiyaneke şêrîn e. Wek hemû welatên "sosyalîst" li Roman ya jî, teorî û pratîka sosyalîzmê ali hev nedihatîn.

Çawçîsko

EV SOSYALİZMA ÇAWÇİSKO BÛ

Ji bo ku em rewşê baş nas bikin me ji profesorekî Romanî çend pîrs kirin: -Hûn dikarin ji kerema xwe re Romanya di dema çawçîsko de û piştî dema çawçîsko bi me bidin naskirin.

Profesor gelekî rewşenbîr bû, nêrîneke wî ya kûr li ser pêşveçûnên siyasî yên li cîhanê çêdibin hebû. Kesereke kûr kişand bersiv da:

"-Romanya çû, zehmetiya ku me di ber Romanya de dît tu kesî di ber welatê xwe de nedîtîye. Lê mixabin hûn dibînin, welatê me bûye pariyê devê her kesî, kesek lê xwedi dernakevê.

Çawçîsko di bin nâvê sosyalîzmê de em birçî hîştibûn. Em kor, kerr û lal hîştibûn. Ez hemû tiştên. Sosyalîzmê baş nas dikim, li welatê me tiştêk tune bû ku navê wî Sosyalîzm be. Çawçîsko hemû tiştên ne baş dikirin

û digot: Ev sosyalîzm e, ev komunîzm e. Ji ber vê yekê gel ew sosyalîzm nexwast. Ev nexwastina gel ne ji nebaşîya sosyalîzmê bû na! ji nebaşîya wan kesên ku bi navê sosyalîzmê bi rûmeta gel dilîstin. Ji bo vê yekê ez nabêjim sosyalîzmê îflas kir, lê sosyalîzma çawçîsko îflas kir.

Rast e, hinek tiştên baş li

vir hebûn. Weke: Her kes dixebiti, kesekî li ser pişt kesekî din nedixwar. Pîrsa xaniyan û niştecihkirinê hatibû çareserkirin, kesek bê xanî tune bû, wekhevîyeke baş di nava gel de hebû. Ev jî hinek ji taybetiyên sosyalîzmê ne. Lê li aliyê din gel birçî bû. Nan tune bû bixwarra, dema ku mêvanek bihata cem me, em diheyîrîn. Nan, şeker, zeyt, goşt, birinc... bi bonan bûn.

Rojê tenê du saet ji me re destûr hebû ku em li televîzyonê temaşe bikin, ji du saetan bêhtir TV nedixebitî. Wekî din pasport ji me re dernediketîn, me nedikarî em bi serdanan biçin welatên din, qedexe bû. Em di Romanya de wek girtiyan bûn.

Birçîbûn, tazîbûn, korbûn...me têr xwarin nedixwar, ji xwe re bihizire, di mehê de tenê ji te re 12 hêk û du-sê kîlo goşt derdikevin, bi fişan me xwarina xwe dikirî.

Birçîbûna gele pîr zor e, dibe sedema xistina sîstemê. Xwendevanekî di derbarê vê pîrsê de gote me: Eger xwarin û wîskiya Romaniyan hebûya nêzîkî çawçîsko nedibûn.

Profesor domand û got: "Her wiha çawçîsko di bin navê sosyalîzmê di dîktatoriyet dimeşand. Herin li Qesra (piştê me çû dît) wî binêrin, di cîhanê de eger ne ya yekemîn be, ye duyemîn e. Ev çi sosyalîzm e, ev neheqiyek e ku bi sosyalîzmê tê kirin, divê neyê qebûlîkirin."

HESTÎ JÎ GOŞT XWÊŞTÎR E

"Bi xwe mîna padîşahan jîyan dibû em jî weke keran ji serê beyanê heyânî rojava dixebitîn. Gotineke wî ya meşhûr heye, her demê digot: Hestî ji goşt xweştir e!" Goşt difirote derve û hestî ji me re dihîşt.

Berê xwarin tune bû, niha xwarin heye lê kes nikare bikire. Her tişt li gora Dolaran tê hesibandin, em jî bi Ley (pereyên Romanî, her Dolarek 350 Ley dike), mehame 15.000 Ley e, li gora buhabûnê ev tîra pênc rojan nake, 40 Dolar dikare çî bike! Mehê ez nêzîkî 40 Dolarî distînin, her şûşeyekê kolayê bi 400 Lâyî ye, her nanek bi 12 Leyan e, henr kîloyek penêr bi 350 leyî ye ku tîra rojekê nake ji bo malbeteke wek ya min. Gel mecbûr bû ye diziyê bike, her wiha malbek mecbûr bûne xaniyên xwe bi kirê bidin xerîban... Em çawa bikin, çare çî ye?!

GOTÎN

Yaşar Kaya

Dîroka me Kurdan tarî ye

Ronakbîrên Kurdan li kuderê ne? Kurd çima bi dîroka xwe nizanin? Dîroka me yê ku biyaniyan nivîsiye çiqas rast e? Ev giş meseleyên li pêşîya me ne. Ji sedsalan ve agirê li welatê me nevirîye. Kurteçîroka welatê me ev e; xwîn û barûd.

Serhildana pêşî di sala 1806 an de ji teref Babanzade Abdurrahman Paşa ve destpêkir. Di dû wî re, di sala 1812 an de, li Silêmanî Babanzade Ehmed Paşa dest bi serhildanê kir. Di sala 1820 an de serhildana Zazayan, 1830 an de li Çiyayê Sincarê serhildana Êzidiyan çê dibe, di 1833 an de jî Mirê Eşîra Soran Mir Muhamed serhildanek li dar dixe. 1831 destpêka serhildana Bedirxaniyan e. Dema Waliyê Misrê li Nizîpê ordiya Osmanîyan hêşir digire, Bedirxan jî li hember Osmanîyan dest bi şer dike. Di sala 1847 an de wî li kela Duhok (Erûh) ê teslîm digirin, sirgûnê Gîrîtê dikin, di 1868 an de diçe ser heqîya xwe. Kurê Bedirxan, Behrî di serhildana Şêx Ubeydullah

(Nehrî) de alîkariyê dide wan, kurê din Mîthath, li Misrê Kovara Kurdistan derdixe, neviyê Bedirxan Sureya, Celadet û Kamûran heta mirina xwe ji bo serfiraziya welatêkoşîna xwe didomînin

Di sala 1834 an de, li Bedlîsê, Xanê Bedlîsê Ehmed Şerîf Xan, li hember dewleta Alî Osman serî hildide Di 1839 an de eşîrên Xerzan serî radikin. Xwarziyê Bedirxan beg Yezdan Şêr di sala 1855 an de li Bedlîsê dest bi şer dike, heta Mûsulê gellek bajarên bi dest dixe. Sala 1877 destpêka serhildana Bedirxan Osman Paşa ye ku li Mêrdînê û li Cizîra Botan dest pêkiribû. Di sala 1880 an de Şêx Ubeydullah dest bi serhildanê dike, Şêx Ubeydullah di sala 1908 an de li bajarê Mekke Wefat dike. Kurê wî yê mezin Seîd Abdulkadir, bi Şêx Seîdê Paloyî re li Diyarbekir bi dardekirin. Sala 1889 destpêka serhildana Emîn Elî Bedirxan Paşa ye. Di sala 1912 an de li Mêrdînê serhildana Bedirxaniyan, Xelîl û Elî Remo destpêkir. Serhildana Şêx Selîm û Şahabetî Elî li Bedlîsê di sala 1912 an de destpêkir. Serhildana Koçgirî di sala 1920 an de, yê Nastûriyan di 1924 an de, serhildana Zilanê û Şêx Seîdê Paloyî jî di sala 1925 an de destpêkir. Wekî din, di sala 1925 an de serhildana Zilan, Serhildana Şemdin, serhildana Reşkotan û ya Ramanîyan jî li dar dikeve. Di 1926 an de jî, Li Duhokê serhildana

Yakûp Axa, serhildana Perwarî, serhildana Guyan û Çolemêrgê, li Nisêbinê serhildana Haco Axa, serhildana Goçuşaxî, serhildana Beytüşebab û serhildana Agirî li dar dikeve. Di 1927 an de serhildana Bîcar, 1928 an de serhildana Resûl Axa li Zilanê, di 1930 an de li Tûtaxê serhildana Elî Can û serhildana Oremarê, di 1934 an de li Motkî serhildana Bubanan, di 1935 an de serhildana Sasonê, di 1937 an de jî serhildana Dêrsimê dest pêdike.

Ev 150 sal in li Kurdistanê barûd, gulle û xwîn dirije. Ji devê tivingan, li zarok û jinan mirin dibare, xwîna sor dibe gol, bindestî, tîrs, xof, sirgûn û lîxistin dibe jiyana gelê me, çima?

Gelê Kurd vê jiyana bindest heq nekiriye, gelê me xistine bin zilmeke dijwar; jê re şan û şeref nehiştine.

Ev 150 sal in li Kurdistanê agirê serhildanê venemiriye, gelê Kurd zehf şehîd daye. Koledar jî vê zilma xwe tu fêde nedîtine, ji bo çareserkirina pîrsê yek riyek tenê heye, ew jî rîya demokrasî, mafdayîn û biratiyê ye.

Lazim e ku Kurd ji herkesî pirtîr bi dîroka xwe zanibin. Dîroka me xwîn e, barûd e, kuştin e, sirgûn e, mirin e, dadgeh in, îstîqlalên Şerqê ne. Divê em bi van zanibin.

Ev dîroka tarî, dernekeve ronahiyê, em nikarin bizanibin rastî çî ye!.

Ercan Kanar bombekirina Şemdînan protesto kir

Serokê şuba Komela Mafên Mirovan a Îstanbulê **Ercan Kanar** bombebarankirina deşta Silo ya şemdînlî protesto kir. Wek ku te zanîn hefteya buhurî balafirên ordiya Tirkiyê deşta Silo bombe kiribû û zarok û jin hatibûn kuştin.

Dûre jî dewlet di daxuyaniya xwe de gotibû bombe ji balafirê bêhemdî ketine.

Li ser vê bûyerê serokê KMM ya Îstanbulê wiha got: Bi bomberanan kuştina gundiyên Kurd, ku zehfen wan jin û zarok in, qirkirin û qetlîam e.

Tê xwestin ku gelê Kurd careke din wek trajediya **Agirî, Zilan û Dersim** bê qirkirin.

Dewleta Tirk li pey jenosîda (ji holê rakirina) gelê Kurd e. Em hemû kesên ku welatparêz û alîgirên parastina mafên mirovan in, vedixwînin da ku li dijî van qirkirinan rabin û mafê tayînkirina çarenûsa neteweya Kurd bipêrezin, û bînin ziman.

Mücadele hate komkirin

Komkirina kovar û rojnemeyan domdike. Her roj dadgeha evlekariyê dest datine ser kovarek, rojnemeyek an jî pirtûkek.

Nahêle û rênade ku rojnamevan û nivîskar rastiye bînin ziman. Vê heftiyê dîsa rojnemeyek heftiyî "Mücadele" hate komkirin.

Rojnameya mücadele Li ser vê komkirinê ev daxuyani kir: "pesta dewletê ya li ser çapemeniya şoresger û welatparêz dom dike, em vê pest û zordariyê û êrîşên ku polîsen dewletê dibin ser xebatkarên rojnameya Özgür Gündemê jî protesto dikin"

Biratiya Kurd û Tirkan

● Li gor dîtina min beriya ku em bêjin Kurd û Tirk bira ne, Kurd û Ereba bira ne an Kurd û Faris bira ne, divê em biratiya Kurd û Kurdan bînin ziman. Divê em li ser yekîtiya Kurdistanê rawestin. Divê em rastiya neteweya xwe û rastiya dijminê xwe zanibin. Divê em ji dîroka xwe dersan bistînin. Heya ku Kurd ji hevdû re nebin bira, Kurdistanê serbixwe azad û yekbûyî ava nekin, ji Ereba, Faris û Tirkan re nikarin bibin bira.

Felat Dilgeş

Di van demên dawî de, li ser biratiya Tirk û Kurdan gelek tişt tîn gotin. Ev naverok di hemû rojname, kovar û weşanên ku ji alî Kurdan ve tîn derxistin de heye. Bê guman ji biratiyê xweştir tiştêk tune û divê neyê

Türkeş û Ecevit jî dibêjin Tirk û Kurd bira ne û hezar sal e ku bi hevdû re dijîn. Ecevit hergav dibêje: "Pirsa kurdî tune, pirsa Başûrê rojhilat heye û ev jî pirseke aborî ye; pirsa Kurdî pirseke etnîk nîne."

Berî her tiştî divê ku serê me zelal û mêjîyê me çalak be. Divê ku em bizanibin ka em ji

Ji demeke dîr ve ye ku bala min dikşîne, ew hêzên siyasî yên ku li ser çar perçên Kurdistanê xebatên xwe yên siyasî didomînin, bi pirranî siyaseta xwe ne li gor yekîtiya Kurdistanê û bi hev re jiyana gelê Kurd, lê li gor ew seqayê ku li ser dijîn û yekîtiya Kurdên wê derê û gelê dewlata mêtînger ava dikin. Herwiha hêzên siyasî yên Başûrê Kurdistanê wekhevî û biratiya Kurd û Ereban, an ji Iraqê re demokrasî ji Kurdistanê re otonomî, di van demên dawî de jî, li Bakurê Kurdistanê li ser federasyona Kurd û Tirkan tê axaftin. Diyar e ku bi peyva Kurdistanê, mebest ne tevê Kurdistanê ye.

çareser bibe nîne. Di binê avahiya dewleta unîter de jî çareser dibe" (Özgür Gündem, 11 Tîrmeh 1992)

BERÎ HER TIŞTÎ YEKÎTIYA KURDAN

Ev mantik domandina siyaseta Kemalîzmê ye. Kemalîzm jî dikare xwe li gora mercan biguherîne; hergav ne pêwîst e ku bêje "Kurd tunin." Mafê çarenûsî di ava kirina dewleta serbixwe re derbas dibe. Pirs pirsa Kurdî jî nîne; pirsa Kurdistanê ye; pirsa Kurdistanê serbixwe azad û yekbûyî ye.

Li gor dîtina min beriya ku em bêjin Kurd û Tirk bira ne, Kurd û Ereba bira ne an Kurd û

Wê ev herdu meş di cohefî de bigihin hev û wek çamekî gurr ve rejîma faşîst bînin ber pêlên xwe û belav bikin.

fêmkirin ku ez li hember biratiya Tirk û Kurdan im. Na, ez biratiyê dixwazim û ji biratiyê gelek hez dikim. Li ba dilê min hemû gelên dinê bira ne û divê ku bi biratî jî bijîn. Riya aşîf, aramî û wekhevîyê di biratiyê re derbas dibe. Lê biratiyê çawa? Divê li ser vê pirsê bê rawestin.

Tu kesî bi qasî me Kurdan ji bo pêkanîna biratiyêke rastîn têkoşîn nekiriye û xwîna xwe nerêtiye. Di mijara biratiya gelan de em ewqas nefsbîçûk, diltenik û dilovan in ku dikarin xwe û gelek tiştên xwe feda bikin. Xortên Kurd, di qada şer de, di girîgehên de, li ber darê sêpiyan jî, biratiya gelan parastin û hê jî diparêzin. Me Kurdan gelek caran di şerê navbera Filistîn û Îsraîl de jî xwîna xwe rêt; biratiya gelên bindest anî ziman û piştgiyêke rastîn bi gelê Filistîn re kir. Lê dawiyê çi bû? Em piştgirî û biratiya gelê Filistîn deynin alîkî, hê jî devê wan nagere ku ji têkoşîn û tevgera rizgariya gelê Kurdistanê qal bikin. Di qirkirina Helebçe de, berî hemû kesî serokê Rêxistina Rizgariya Filistînê (RRF) **Yaser Arafat Seddamê** xwînxwar ziyaret kir û destên wî yên bi xwîn guvaşt.

Siyasetkarên burjuwaziyê, Tirk ên wekî Demirel, İnönü,

bo çi li pey çi ne û doza çi dikin. Heya ku ev tişt di serê me de eşkere û zelal nebe serkeftina me dijwar e.

PÊŞI WEKHEVÎ DÛRE BİRATÎ

Bêguman ev biratiya ku em dixwazin û ya ku serdestên dijmin qal dikin ne yek e. Bi tenê di nav de dirûvê wan bi hev dixê. Lê çi heyf e ku wê propaganda hêzên serdestên dijmin, serê hinek ji me Kurdan jî tevlihev kirî ye. Ango hinek Kurd jî dibêjin ku "hezar sal in em bi hev re bi biratî dijîn." Eşkere ye ku ev mantik me nagihîne tu derê. Ma wê nepirsin ku hezar sal bû hûn bi biratî dijîyan, îcar niha hûn doza çi dikin? Na, ev gotin rastiya me û dîroka me nayne ziman; lewra ji roja ku welatê me ketiye bin êrîşên dijmin û hatiye parvekirin û vir de, em bi Tirk, Ereba û Eceman re bi biratî nejiyan e. Hergav di navbera me de şer, kuştin û xwîn hebûye. Me doza mafên xwe yên ku bi darê zorê ji me hatine standin kiriye, wan pê daye ser sitûyê me. Me serî hildaye, wan em qir kirine. Wan xwestiye ku navê me û welatê me ji holê rakin, me jî riya jiyane di berxwedan û serhildanê de dîtîye.

Hemû kes ji biratiya Kurd û Tirkan, Kurd û Ereban û Kurd û Farisan qal dikin. Lê li ser pirsê biratiya gelê Kurd û yekîtiya Kurdistanê nayê rawestin. Di van demên dawî de, pirsa dewleteke Kurd a serbixwe jî, ji rojevê derkefî xuya dike. Heya hinek sosyallîstên Tirk ên "jîr", pirsa kurdî li Tirkiyê di nav çarçova dewleta unîter de jî çareser dikin. Yek ji wan Mihri Bellî ye. Ew di hevpeyvîna xwe ya Rojnameya Özgür Gündemê de wiha dibêje: "Di vir de kirina herî baş, politîqaya herî baş, tiştê ku di riya avakirina biratiya herdû, gelan de tê kirin e. Li gor dîtina min ev jî, tiştêkî îlla ewê bi federasyonê an jî îlla ewê bi serxwebûnê

Faris bira ne, divê em biratiya Kurd û Kurdan bînin ziman. Divê em li ser yekîtiya Kurdistanê rawestin. Divê em rastiya neteweya xwe û rastiya dijminê xwe zanibin. Divê em ji dîroka xwe dersan bistînin. Heya ku Kurd ji hevdû re nebin bira, Kurdistanê serbixwe azad û yekbûyî ava nekin, ji Ereba, Faris û Tirkan re nikarin bibin bira. Lewra beriya ku em bibin bira, divê em bibin cîranên hevdû yên baş. Ez tu tîgihekê nadim daxwaza Kurdekî Kurdistanê Bakurê ku bi Tirkekî re li Îstanbulê jiyane di serê xwe re derbas dike, lê li Mehabad, Efrîn an li Silêmaniyê di nav birayên xwe yên Kurd de jiyane nafikire.

Weşanên Pelê Sor

ANTOLOJİYA HELBESTVANÊN KURD

(Kürt Şairleri Antolojisi)
Ji Elî Herîrî ta Seydayê Keleş...
Ji hemû Kurdistanê jiyana 64 hozanvan û helbestên wan ên bijarte...
Bİ KURDÎ
456 Rûpel, 38.000 TL

CEGERXWÎN

Kîne Em?

Jiyana Seydayê Cegerxwîn û ji 8 dîwanên wî helbestên bijarte...
KURDÎ - TIRKÎ
Çapa duyemîn
416 Rûpel, 34.000 TL

DERKET

Weşanên Pelê Sor. Divanyolu Cad. Hoca Rüstem Sk.
No: D.:12/1 Cağaloğlu/İST Tel-Fax: 511 37 31

Cenazeyek, qirkirinek û daweyek

Îdianame xerîta Kurdistanê nişan dide

● Dozgerê vê daweyê, dema ku îdianameya xwe amade dikir, nizanibû ku wê belgeyek girîng û dîrokî ji Kurdistanê re bihêle. Li gor baweriya min, di rojên pêş de, dê dîrokvana û polîtîkvanê belgeya dîrokî pirr baş bi kar bînin. Ji bo vê jî, em ji dozger re çiqas spas bikin hindik e.

Mustafa Demir

Piştî hejmara 20 an ya rojnâmeya me, ez şehîdê me yê nimir Wedat Aydin bi bîr tînim û slavên xwe ji Welat û xwendevanên Welat re pêşkêş dikim.

Di vê nivîsa xwe de ezê bi avayekî din li ser şehîdkirina Wedat bisekinim. Wedat kî bû? Çima hat kuştin? û dawî çî bû?

Wedat, berî her tiştî rewşenbîr, welatparêz, leheng û serokekî gelê xwe bû. Ew ji nav gelê xwe derketibû. Di têkoşîna gelê xwe de, di rêfên pêşî de û şervanekî bi bawerî bû.

Ji xwe sebebê kuştina wî jî ev bû. Hêzên serdest û qatîlên wan ên xwînwar, xwestin ku bi kuştina Wedat, xof û tirs bixin dilê gel û bi vî awayî pêşîya têkoşîna neteweyî bigirin. Lê ev hesab negirt. Piştî kuştina Wedat, Diyarbekir bû şahîdê serhildanek dîrokî. Wedat, di vê serhildanê de jî, li pêşîya gelê xwe di rêfên

pêşî de cihê xwe girtibû. Ew xof û tirs ku xwestin tîxin dilê gelê Kurd, ketibû dilê wan.

Divabû ku ji vê tirsê xwe rizgar bibin, êrîşî 100.000 mirovên Kurd ku ji çarmedorên Kurdistanê hatibûn pîroziya şehîdê xwe, kirin. 22 kes hatin kuştin li seriya 3000 însan birîndar bûn û 354 kes jî hatin girtin.

Ev tiştên ku heta niha min nivîsand, ji xwe tînin zanîn. Lê, ezê bi taybetî li ser mehkemkirina girtiyên piştî qirkirinek rawestim û ji van mehkeman çend taybetiyên balkêş pêşkêş bikim.

Serdozgerê Dadgeha Ewlekarî ya Dewletê, di dermafê 354 kesî de dawe vekir, ku pîrraniya wan birîndar hatibûn girtin. Di nav wan de berpîrsiyar û mebusên HEP ê 119 kesên ku rakirbûn nexweşxanan jî hebûn.

Dozgerê vê daweyê, dema ku îdianameya xwe amade dikir, nizanibû ku wê belgeyek girîng û dîrokî ji Kurdistanê

Di îdianamê de erdnîgarek (coğrafya) tesbît kirine. Ev erdnîgar, çiqas bê înkarkirin ji Kurdistan e. Lewra di vê dadgehê de yek (1) Tirkek tenê heye, ew jî, ji Sêwazê ye. Yê din hemû ji bajar, navçe û gundên Kurdistanê ne. Bi vî awayî jî, tixûbek hatiye tesbît kirin.

re bihêle. Li gor baweriya min, di rojên pêş de, dê dîrokvana û polîtîkvanê belgeya dîrokî pirr baş bi kar bînin. Ji bo vê jî, em ji dozger re çiqas spas bikin hindik e.

Ez dixwazim, li ser çend xalên vê îdianameyê rawestim.

1- Di vê mehkemê de kuştî, birîndar û îşkencewarên serhildana Diyarbekir bûne mehkum, yê qatîl û îşkencekar jî bûne mexdûrên vê daweyê.

2- Ev îdianame baş şanî me dide ku, ev qirkirin bi hevkarîya Midûrê Ewlekariya Diyarbekir, Waliyê Rêveberiya

Taybetî, Wezîrê Hundir û Serokwezîr hatiye kirin.

3- Îdianame bi giştî, li ser cudakirina nîjadê (îrk) û bi zîhnîyetek nîjadperest amade bûye. Li gor îdianamê "beşdarên cenazê hemû Kurd in, ji ber vê jî hemû tewanbar (suçlu) in."

4- Di îdianamê de erdnîgarek (coğrafya) tesbît kirine. Ev erdnîgar, çiqas bê înkarkirin ji Kurdistan e. Lewra di vê dadgehê de yek (1) Tirkek tenê heye, ew jî, ji Sêwazê ye. Yê din hemû ji bajar, navçe û gundên Kurdistanê ne. Bi vî awayî jî, tixûbek hatiye tesbît kirin.

5- Yek ji fonksiyona vê dadgehê ew bû ku, ji her çîm û meslekî Kurd gihande hev. Di nav girtiyên serhildanê de mebus, doktor, evûqat, endazyar (Mühendis), mamoste, xwendekar, memûr, karker, bêkar, gundî, jin, berendamên polîsiyê yanî ji her celebî mirov hebûn. Ev jî Yekbûna Neteweya Kurd îspat dike.

Dawî, Wedat Aydin, di mirina xwe de jî, wesfê serokatiyê şanî da, piştî mirina xwe yekbûna Kurd û Kurdistan bi dijminan jî da îtirafkirin. Mirinên wiha nabin nesîbê herkesî.

"Tuyê her bijî Wedat"

Di bihara jiyana xwe de Sabir dev ji zanîngehê (unîversîteyê) berda û tevî nava rêzên têkoşîna rizgariya neteweyî Kurdistanê bû. Çendî nîrfîna Sabir li dijî jiyana kevin dijar bû, hindê jî bi xwîrtanî girêdayê têkoşîna û Serokatiya şoreşê bû.

Sal 1988 meha Cotmehê bû. Piştî çend kêliyan divabû Sabir ji wan tixûbên ku dagrker danîne ser axa me derbas bûbûya. Lê derfeta wî nemabû ku li benda dîtina min bimîne. Ji ber vê yekê nameyê kin ji min re nivîsî û bi devkî jî bi dirêjahî van gotinên li jêr bi riya hevalê Qehreman gihande min:

"Hêviya min hebû ku em hevûdu bibînin. Belê mixabin derfet nakeve destê me. Niha ez nema dikarim ku li benda te bimînim. Vaye ez hatime ber kêliya ku tevî gerîlla bibim. Bi hêviya ku em li ser axa welat, dergûşa mirovahiyê Botan, bigihînin hevûdu, vê gavê ez neçare me ku xatîrê xwe ji te bixwazim.

Hevalê min, Bizanibe ku, ew jiyana germiya dilê me wê tim bijî. Ga-veke tenê jî ez nikarim rojên

'Dergûşa mirovahiyê Botan'

● Hêviyên ronak û rastiya zanyariyê, pêlên çemê serxwebûn û azadiyê bilind dikin. Xwîna şehîdên me ku heya kêliya dawiyê li ber xwe dane, navê gel, welat, partiye û serokatiya partiye bilind kirin, û ev hebûna me heya dawiyê diparêze. Iro em berê xwe didin welat. Vaye ez ketime ser riya çûyina nava şerê gel. Berê min li dergûşa mirovahiyê Botan e. Zanibe hevalê min, ez li benda te bi hêviyên mezin radiwestim. Bê guman, emê li wir rojê hambêz bikin.

jiyana me yê bi hev re ji bîr bikim. Civînen me, xweşî, şahî û demên teng, ku me gelek bi hev re borandine, hêrs û hîmeke nuh her gavê didine min. Ew rewane şoreşger, ku me di rojê pêşî ên bi girêdana Partiyê de nişan dan, wê di nava karwanîyê de bikele û xwe bigihîne bilindahiyekê û wê xwe bike nîrxekî mirovahiyê yê pîroz. Baş tê bîra min, me çawa şerê reformîst û sextekaran dikir. Wê demê gelek tişt tevîhev dibûn. Her kesek dikaribû xwe bi gotinan weke mirovekî herî radîkal bida xwiya kirin. Belê, êdî ew virr û derewên wan nema dimeşin. Ew îro nema dikarin zikê xwe yê

birçî jî têr bikin. Xwîna şehîdên me Dijwar, Firaz, Reşîd û hevalên din nefesa wan a dawiyê jî birî û seriyên wan ê keçel rût xwiya bûn.

Hevalê min, tu dizanî me bi derfetên gelekî biçûk dest bi xebatê kir. Di zanîngeha Helebê de ew çend partiyên reformîst em gêj dikirin, bi teoriyên xwe yê şaş. Ji bo bikaribin behaneyan derxînin û di jiyana xwe de fedekariyan nekin, digotin, "Hîna hoyên objektîv û sîbjektîv ên şoreşê tune ne." Ji xwe li gora wan, hoyên şoreşê wê tu caran peyda nebin. Ji hêla din ve efendî û xulamên sosyalîzm a reel digotin, "Eman bila Kurd xwe tev nedin, wê aş-

tiya 'selama' cîhanê xira bibê."

Belê, rast e, zor û zehmetî gelek bûn. Lê parti bi pêvebirin û avakirina yekîtiya gelê Kurdistanê rê li pêşîya ji holê rabûna wan partiyên vekir. Niha ji her kesekî re baş diyar e, ji van partiyên çend malbat û kes mane.

Hevalê hêja, Hêviyên ronak û rastiya zanyariyê, pêlên çemê serxwebûn û azadiyê bilind dikin. Xwîna şehîdên me ku heya kêliya dawiyê li ber xwe dane, navê gel, welat, partiye û serokatiya partiye bilind kirin, û ev hebûna me heya dawiyê diparêze.

Vê rojê qîr û bangên şe-

hîdên me yê ku heya kêliya mirinê jî dirûşmeyên wiha hildane: "Bijî Kurdistan, bijî PKK, bijî serok APO" li ber guhên me ne. Di riya gel û welat de heya dawiyê amadekariyê mezin datîne ber me. Çi zorî û çî nexweşî hebin, girîng e ala şehîdan bilind bimîne. Li serê çiyayên Kurdistanê bihêje. Riya avakirina mirovahiyê li Kurdistanê ev e! Erk û delametên her mirovekî jî ev e, ku heya dawiyê xwedî li vê rastiye derkeve.

Xebata heya vê rojê me bi hev re bi rê ve biriye, bê guman, amadekariyên vê rojê bûn. Li ser vê bîngê îro em berê xwe didin welat. Vaye ez ketime ser riya çûyina nava şerê gel. Berê min li dergûşa mirovahiyê Botan e. Zanibe hevalê min, ez li benda te bi hêviyên mezin radiwestim. Bê guman, emê li wir rojê hambêz bikin. Di nava rêzên girsên gelê Kurdistanê de ku di hemû dirêjahiya dîrokê de li ber xwe daye, cih bigirin. Rastî, şoreşgerî û mirovperwerî li wir tenê dikarin bigihînin wateyên xwe yê pêwîst.

R. Cizre

Bi diya Delîl û Mezlûm re hevpeyvîn:

'Eşqa Kurdistanê li Mezlûm ketibû'

- Mezlûm çiraya Kurdistanê bû, Mezlûm bû şewq û ronahî ji bo gelê Kurdistanê, gelê Kurd cejna Newrozê bi Berxwedana Mezlûm hîn bû û nas kir. Heyanî ku Mezlûm cejna Newrozê bi bedena xwe pîroz nekir, me nizanî bû, bê Newroz çi ye, armanca Newrozê çi ye, bi berxwedana Mezlûmê xwe min Kurd û Kurdistanê naskir, min cejna Newrozê naskir.
- Heke ez bimrim jî, êdî ez bi kul û xem naçime gorê, lewra îro Mezlûm û Delîl rabûne ser piyan, weke herne govendê, weke dîlanê bigrin, Fêris û Egîr di çiya de ne, li gund û bajara ne, ewê Kurdistanê bikine goristan ji neyar re...

Dayîka Kebîre! Tu li ser Mezlûm û Delîl û tîkiliyên we çi dikarî bibêjî?

-Ez ne dayîka Mezlûm û Delîl tenê me, ez dayîka Kurd û Kurdistanê me, ez dayîka hemû şoreşvana me, Mezlûm û Delîl jî, ne kurê min tenê bûn, yê Kurdistanê tev bûn, ez bi dayîkbûna Delîl û Mezlûm Şanaz dibim. Ez bi doz û xebata Mezlûm serbilind bûm, ez bi bîr û bawer bûm, min bi Mezlûmê xwe Kurdistan naskir, min bi Mezlûmê xwe cejna Newrozê naskir, min bi Mezlûmê xwe dijmin naskir, zilm û kotekî çi ye, bindestî û koletî çi ye, doz û xebat, azadî û serbestî çi ye, min bi serhildana Mezlûmê xwe naskir. Îro bi sedhezaran, di rêza Mezlûmê min de dimeşin, li zîndanên, li deşt û çiyên, li bajar û gundan, her roj berxwedan e, her roj serhildan e, zarokên Kurdan êdî bi navê Mezlûm û Delîl mezin dibin...

Heyanî doh Mezlûm û Delîl min tenê hebû, belê îro bi sedhezaran Mezlûm û Delîl ên min hene, ez bi vê şanaz dibim, ez bi vê dilxweş, serbilind û bi rûmet dibim...

Dayîka Kebîre tu jiyana xwe bi kurtasî karî bîni ziman?

-Em li Navçeya Xarpêtê (Elazığ) Qereqoçan (Karakoçan) li gundê Seyîd Mahmut (Pamuklu) radiwestin, belê îro em li İzmîtê ne, hew bavê Mezlûmê min tenê li gund radiweste, ez dayîka 6 zarokan im sê qîz û sê kur, keçên min gihane mîr, ji sê kurên min Mezlûm û Delîl şehîd ketin, Delîl sê salan di şerê çekdarî de ma, dûre şehîd ket, Mezlûmê min jî, sala 1982 an li zîdana Amedê di 21'ê Adarê de şehîd ket, ez û kurê xwe yê din li İzmîtê jiyana xwe didomînin.

Ji kerema xwe re, di derheqê jiyana Mezlûm de tu dikarî me serwest bikî?

-Belê kurê min, Mezlûm ji zarokbûna xwe ve çav vekirî, jîr û zehf bi fêhm bû. Mezlûm dibistana ewil, sefa pênca bi serfirazî qedand, paşê me qeydiya wî li dibistana mamostetiyê (ögretmen okulu) çekir, Mezlûm li ser doz û mafên gelê Kurd lêkolîn dikir, ew ji dibis-

tanê koçî Balîkesîrê kirin, dema ku dibistan qedand bû mamoste û neqla wî dane Batmanê, di van salan de jî, Mezlûm gelek caran hate girtin û kotekî ji destê dewleta Romî dît, bi evqas kotekî û koçkirinê jî, Mezlûm dev ji tîkoşîna Neteweyî berneda, Mezlûm bi şev û roj pirtûk dixwend û tefsîra wan ji me re dikir.

Mezlûm weke çi pirtûkan dixwend, li ser doz û bindestiya gelê Kurd, li ser wezîfên welatparêzî weke çi rêzanî ji gel re kir?

-Kurê min Mezlûm çira Kurdistanê bû, Mezlûm bû şewq û ronahî ji bo gelê Kurdistanê, gelê Kurd cejna Newrozê bi Berxwedana Mezlûm hîn bû û nas kir. Heyanî ku Mezlûm cejna Newrozê bi bedena xwe pîroz nekir, me nizanî bû, bê Newroz çi ye, armanca Newrozê çi ye, bi berxwedana Mezlûmê xwe min Kurd û Kurdistanê naskir, min cejna Newrozê naskir.

-Kurê min, Mezlûm weke şêrê Elî bû, li hember zilm û zorê şer kir, bê rûmetî nepejirand, bê şereftî nekir para xwe, serî ji zilmê re dananî, li hember xiyaretê bingeha berxwedanê ava kir. Mezlûm bû kelemê çavê neyaran, Mezlûm bû mînaka serhildanê. Kurê min, Mezlûm bi pirtûkê Marx û Lenîn bi rêxistin bû, bi vê yekê re jî, li ser doz û mafê gelê Kurd dest bi lêkolîn, tevger û tîkiliyê kir, tifaqa gel damezirand, Mezlûm dema ku pirtûk dixwendin, naveroka pirtûkê ji gundiyan re tanî ziman, gundî li hev dicivîyan, li ser doza Kurdistanê gundî serwest dikirin.

Mezlûm di pey mamostetiyê de kîjan zanîngeh xwend?

-Mezlûm di pey mamostetiyê de li Enqerê Zanîngeha Aborî (ekonomî) di Unîversîteya Hacetepe de xwend, belê zanîngeh neqedand, lewra tîkoşîna Kurdistanê li hêviya wî bû. Ew jî weke Kemal Pîr û Xeyrî Dûrmuş ji bo rizgarkirina Kurdistanê zendê xwe vemiland û derbasî Kurdistanê bû, bi dilekî xweş û evîni dest bi kar û xebatê kir.

Mezlûm kengê û li ku derê

KEBÎRE DOĞAN: "Ez ne dayîka Mezlûm û Delîl tenê me, ez dayîka Kurd û Kurdistanê me, ez dayîka hemû şoreşvana me".

hate girtin?

-Mezlûm di sala 1981 an de li navbera Wêranşêr û Serêkanîyê (Ceylanpınar) de tevî, Yıldırım Merkit û Aysel hatine girtin.

Di îşkencê de, çiqas kotekiya li dijî mirovahiyê hebû li Mezlûm kirin, bi vê kotekiya jî, Mezlûmê min qet sîr neda, paşê Yıldırım Merkit xiyaret li dozê kir û bû sîxurê dewletê. Peyde, Mezlûm hate naskirin.

Dema ku Mezlûm kete zîndanê, te çi dikir, tu li ku derê bûy?

-Kurê min, êdî ne şev li min şev bû, ne roj li min roj bû, ku min Mezlûmê xwe nedîtiba xewa min qet nedihat, çavên min qet nedihatîn girtin, dev ji xwarinê berde, av di xwîzya min de nedîçû xwarê, lewma ez çûme Amedê, li Baxlêra nêzî mîrata girtîgehê min xaniyek deman kir, ji bo ku ez her hefte Mezlûma xwe bibînim...

Di wê demê de Esat Oktay îşkence bi girtiyan dikir, ew malên ku li derdorê girtîgehê bûn, ji qîre qîra hêsrên zîndanê, zarok ji xewê vedicîniqîn, xew û xwarin li dayik û bavên tune bû, ji dengê qîre qîra hêsrên zîndanê, gelek malbat xaniyên xwe bi nivê heq firotin û bar kirin, qey ev qêrîn û hewar ne dihatin te, li ber qêrîn û zilm û zora li ser hêsrên, te li kêleka girtîgehê çawa debar dikir?

Ku min ev pîrs ji dayîka Kebîre saetekê bersiva min neda û dest bi girtî kir, qey ew rojê wehşetê dihatine bîra wê, ez bi pîrsa xwe poşman bûm, qey gelekî tesîr lê kir bi zora heft bela min ew aş kir

Kurê min, ne ez tenê, tu vê pîrsê ji kîjan dayîka Kurd bikî, ewê bike qêrîn, kesê gurçikê wan ji pola be jî, bersiva te nikare bide, lewra qîre qîra şêran di nava lepê roviyan de dihat, kurê min, tu kul û derdê min tev ranekê, birînê min cardin veneke...

Carekê Mezlûm ji zîndanê reviya ne wisa?

-Tew tew kurê min, bi serê te, ne ji ber ku Mezlûm kurê min e ez wesfê wî didim, Mezlûm şêrê zozanan bû, Mezlûm kelemê ber çavê mijokdaran bû, Mezlûm pirtûkxane bû, kurê min Mezlûm eşqa welat lê ketibû, evîndarê Kurdistanê, evîndarê tîkoşînê bû, lewma di girtîgehê de jî nedisekinî. Wê demê çopa girtîgehê bi bîdonan li deryê Mêrdînê vala dikirin, Mezlûmê min jî, di bîdona çopê de reviya, belê mixabin heval di wextê xwe de nehatin alîkariya wî, lewra ev plana wî neçû serî.

Tu carna diçûn dadgeha Mezlûm, weke çi parastinan dikir?

-Min yek dadgehek bi tenê jî berneda, lê gelek caran dermediket dadgehê, ji Dadger re wiha digot: "Hûn çi ne, hûn kî ne ku min dadgeh bikin, incex gelê min, min dadgeh bike". Mezlûmê min wiha digot: "Ez xelasiya gelê xwe me, ez azadiya gelê Kurd im, ez rêberê gelê Kurd im, ez rûmeta gelê xwe nafiroşim." Ku Mezlûmê min wisa digot dozger û dadger di kursiyê xwe de wînda dibûn, dibûne weke pepûkan.

Dema Mezlûm şehîd ket tu amade bûy li ser cendekê wî, weke çi eziyetê lê kiribûn, tu

derb di bedena wî de hebûn?

-Belê kurê min, Mezlûmê min çend rojan cendekê wî di nexweşxanê de ma. Malbata me bi tevayî çûne nexweşxanê, du tilîkên destê wî jêkiribûn, me pîrs kir çima we tilîkên wî jêkirine, ji me re gotin mişka xwariye, cendekê wî me bire Qereqoçanê li gundê xwe definand...

Tu di dilê xwe de, tu kul û xema digrî?

-Ev çi gotine kurê min, ez bi şehîdbûna Mezlûmê xwe, ez bi berxwedana Mezlûmê xwe şanaz dibim, Mezlûmê min em kirin xwedî rûmet û şeref.

Tu qet hatiyî girtin?

-Belê di sala 1981 an de ez û keça xwe Asyayê li Amedê hatin girtin, piştî du meh û nîvan em serbest berdan.

Berya çend rojan we gora Mezlûm û Delîl guherand sebeb çi bû?

-Li nêzî mala xwe me cihekî taybetî afirand, heyanî niha 16 mîlyon li gora wan mesref bûye, ewê hê 20 mîlyonê din jî lê mesref bibe, goristana wan emê bikin weke Muzê, cilên Mezlûm û Delîl hê jî li cem min in, hê jî xwîn ji cilên wan neçûye, di her bîranîna wan de, ji sindoqa xwe dertînim û ji xwe re tîr bêhn dikim.

Îro tu rewşa Kurdistanê çawa dibîni?

-Heke ez bimrim jî, êdî ez bi kul û xem neçime gorê, lewra îro Mezlûm û Delîl rabûne ser piyan, weke herne govendê, weke dîlanê bigrin, Fêris û Egîr di çiya de ne, li gund û bajaranê, ewê Kurdistanê bikine goristan ji neyar re...

Hevpeyvîn: Ş. Arjen

Moral jî nema em binivîsînînin û bistrin

H.Sefkan

Bi rastî mirov nema vala dibe ku çend rêzan binivîsîne, yan jî helbestekê bibêje. Berê, mirovê ku zanibûna stirana "Bûkê delalê" li ser sazê lêxista, yan jî çend tîpên kurdî bi latîfî nasdikirin, bi hezaran pere li xwe didan û diçûne Ewropa, digotin li wir azadî, demokrasî heye, mirov kare karê xwe pêş de bibe. Maşelleh partiyên Kurdistanê jî mohrek li binê kaxetekê dixistin û digotin: "Ev hozanek an jî nivîskar û şafre-kî partiya me ye, dewlet lê digeriya û..." Ê dî niştecih dibû û zilam an dibû 'hozanek' an jî 'nivîskarek'.

Em jî hatin vir 'Ewropa' me got karek ji destên me tê emê bikin. Ê rojek li 'sozialamî' diçe, du roj li cem polîsan û 15-20 jî li hebsê diçin. Rojek jî li 'Arbeitsamt'. Cihê ku dewlet kar dide mirov li wir diçe, rojên mayî ji li nav millet û karê welat diçin. Anku valabûn namîne mirov çend helbestan binivîsîne an

● Êdî hêviya me ji we hozanan heye ku hûn bihêlin millet karê xwe bikin. Hozanên me yên ku hene besî me ne, têra me dikin. Derkevin lê hûn deng xweş in ne hozan in, ne ji yên Kurdan in, hûn ên "Kurd- tirkên in" pêşî herin kursa ziman dûre werin bibin dengbêj. Ev hozanên kevin hemû ji qehra xwe nexweş ketine. Bi xwe min jî dixwest ez di vî karî de xwe li pêş bixim, lê ji qehrê we re min dev jê berda. Ji ber ku we qîmet ji hozanî û hozanan re nehiştiye.

jî bêje, ji xwe vê demê dewletên Ewropî ji mirovên mîna me bi hêsanî ber nadin, nexasim ku mohra tu partiyên li bin kaxeta mirov tunebe, ji ber ku perê te tune bin mohr jî tune.

Li ber deriyê 'sozialamî' cihê ku peran didin penaberan (iltîfaciyan), bi rêz bûbûn, ne pirr bûn, 100-150 kes bûn. Bawer bikin te digot qey ev dinya hemû li mirov temaşedike û bi halê mirov dikene mîna ku tu rûwê Seddam û ... maçîke pê re rûnê wisa zor bû. Bi ser wî halî de dengê xortekî hat bi hevalê xwe re xeber dide, bi tirkî diaxivin, digot: "Bir araba alaceyim, aportiman, bir de heray yüzlerce pere göndereceyim, bir de..." Bi rastî weke ku xinceran di canê min de lêxe, xwezka ez

fêrî tirkî nebûma û min jê fêm nekira bê çi dibêje. Hema dengê ji dawiya sirê hat û wiha got: "Ha.. ha.. ha.. ancak gidersen..." ma ku em şerm bikin em van gotina dibêjin. Tu halê xwe nabîfî bê tu çawa bûyî. Dê û bavê me, zarokên me li ber lingê panzêran tîn kuştin, tu jî bi erebe û malan daketiya û...

Oof, dilê min lê hênîk kir. Li vegeerê, piştî dan stendine-ke dirêj xwiya bû ku ew xort ji yekî ji yên "Bûkê delalê" ye, anku qaşo hozan e. Kasêta xwe jî diyarî da min, piştî ku min lê guhdarkir, min nexwest ez li cem xwe bihêlim!.. Çima? Ji ber ku her stiranek ji cihêkî diziyê, bi kurdî jî nizane, bi xwe jî nizane bê çi dibêje. Cumleyekê, gotinekê rast nabêje.

Ne ew tenê. Bi rastî ev

hozan mozanê ku nuh derketine û derdikevin (maşeleh ji "martiyen" welêt bêhtirin) Rojê yek derdikeve, her yek jî dibêje ez û ne kesî din. Xwezka zanibûna bi kurdî jî, bilaba, lê ne nizanin bê çi dibêjin, muzîkên ku dibêjin hemû malê diziyê ne. Binêrin "Hozanek" yê ku helbestekî Aramê Dîkran dibêje. Çawa tîne ziman. Aram dibêje: "Di mala apê hecî de". Hozanê hemdem jî "çûkê çil ziman" wiha dibêje: "Benîşt di apê hecî de." Hûn bi xwedêkin, mala apê hecî li ku û benîşt li ku?

A min e ku hin Aram distrê jî. Her wiha muzîkên wan her perçeyekî ji hozanekî dizîne, carna ji helbestê bi tevayî û roj li nîvro didizin û dikin malê xwe, wek "Dunya, Dunya", bi rojan hozan

Xemgîn li ser sekiniye paşî ji dikin malê xwe. Li gelek cihan jî, bi ser halan de dinivîsîn: Gotin û muzîk "filankes". Navê xwe dibêjin, an jî rastkirin. Min berhevkirin û nuhkirin dîtiye lê rastkirin tiştêkî nuh bû.

Êdî hêviya me ji we hozanan heye ku hûn bihêlin millet karê xwe bikin. Hozanên me yên ku hene besî me ne, têra me dikin. Derkevin lê hûn deng xweş in ne hozan in, ne ji yên Kurdan in, hûn ên "Kurd- Tirkên in" pêşî herin kursa ziman dûre werin bibin dengbêj. Ev hozanê kevin hemû ji qehra xwe nexweş ketine. Bi xwe min jî dixwest ez di vî karî de xwe li pêş bixim, lê ji qehrê we re min dev jê berda. Ji ber ku we qîmet ji hozanî û hozanan re nehiştiye.

Hin nivîskar jî hene, gotaran (meqalan) werdigerînin kurdî navê xwe li bin dixin û dikin malê xwe û ji xwe re dibêjin ez nivîskar im.

Ê ma ku zimanê me jî hebe we moral nehiştiye ku em binivîsînînin û bistrin bavo!

No lec qandê şarê ma, qandê welatê ma hemin o!

Cumali Cotkar

Ze yeno zanayîş, mileta Kurd şeş-hewt hezarî serî vêşêriyo, erdo ku ma nika cirê vanê Kurdistan sero roşeno û maneno. No erd ji tarîx do bol verî ra heta ewro erd ê ma yo, welatê ma yo. Peyra milêfî bînî ku werî qebile biy, yenê no erd ser û bi zorê xo wazenê cayê ma ji ma ra bigîrê. Mileta ma kişenê, sirgûn kenê, ziwane xo bi fînayîşa mûsne nê ma, ma çekenê zîndan û erdê ma talan û wêran kenê.

Wextê yeno, milleta ma bi xo hesêno û wazeno bi xo werê erd û welatê xo bo. Qandê ney û waştîşê bînî mileta ma xo re planê xo verdayîşi roneno. Şarê ma heta cayê yeno pê ser û dijmanê xo vero vindeno û îna re vano: Ti ya cayê ma yo, welatê ma yo. Ya şima do merdim bê û ma do piya ze birayan ti ya di roşê yan jî welatê ma ra bivîcî. Lê

îna ze ma nêkerd. Di raya xirab ra nêvicê nê. Dima çend finê mileta ma û yên bînî pê di lec kerd û ma ra bol merdimî kişiya yê. Lê fina jî mileta xo ver dabî. Dijman re no xo verdayîş bol zor yeno. Qandê ney jî daha bol yeno şarê ma ser û bol qetlîamî keno ku milleta ma biterso fina behsê erd, ziwane, çiyê bîn û welatê xo nêkero. Ê ma zanê ku mileta ma tersonek niyo. Neyrê vano "nê!" û xo ver dano. No sed serî vêşêriyo ku şarê ma qandê ku xo bişo dijman ra birey no ji verî ra vêşêrî gûrwêno. Partiyane xo virazeno. ziwane xo bi nûştîşa mileto xo miyan di vila keno.

Lê dijmanê bol xayin û xirab ê. Bi camêrdeya, bi ma nêşenê. Qandê ney jî ma qapênenê û şarê ma pê sero finenê. Çend teney herînenê û verdanê ê bînî sero. No sed serê peyin di mileta ma bol merdim û xebat qandê nê xayinan ziyar û

vinî kerd. Xayintey derbey girdî da partiyar û şarî. Qandê neyo ku millet nêşeno bêro pê het, bi jev bo û dijman vero vindero. Mileta ma xo miyan di verî bol parçe bîbî. Nika jî taynê ku biyê merdimê dewletî estê. Taynî jî bi eskeranê dewletî rê biyê jev û neverdanê şerê ku no çend seriyo qandê serkewtenê gamî girdî çekerdo vernî di şiro. Lê bi nina jî fina şarê ma êdo di vernî di bol çî xo dest fîno. Qandê ku nika ze verî niyo. Nika mileta ma hewn ra werîsto. Partiyeno xurt esto û qet nê vindeno. Biyo adir. Kotî di, kam no şer vero vindero, dano ciro. Qet ef nêkero. Ê no jî çiyêno bol rin do. Heke şima ji mi ra perskerê û vacê çirê rin do. O wext jî ez o şimarê vaca; qandê ku tu bişê xo bireynê, lazim o ku verî ma xirabê xo, xo miyan ra vecê. O wext qewirnayîşt dijmanê bol rehet beno.

XAÇEPIRS

Amadekar: Rasto Zilanî

Çeperast:

1-Avakarê dewleta Eyûbiyan, Kurdê namîdar/ Kinnivîsîna Osmiyûmê 2-Piştigirî, alîkarî/ Lêvegerandi n 3-Cihê ku endamên komik û komeleyan lê dicivin/ Lod, kom 4-Sembola

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												

Nîkelê/ Êrîş, rapêşandin/ Tîpa serî navê welatê me 5-Navigînekî televizyon û radyo-yan/ Serok, leheng û pêşengê Kurd, par van çaxa, li Amedê hate şehîdkirin, di wêne de tê dîtin 6-Hazir 7-Spîkerekî radyoya Êrîwanê ji beşa kurdî, paşnavê wî Feraşî e/ Li Misra kevin navê îlahek 8-Notayek/ Di kurdî de xwendina tîpekî 9-Eşîrekî li Kurdistanê Başûr, ev malbat serokatîya Partiya Demokrati Kurdistan dike 10-Sembola Amerîkîyûmê/ Banga gayan Serejêr:

1-Teqwîm/ Sembola Baryûmê 2-Ji afyonê çê dibe, madeyeke serxweşbûnê ye û gelek bi zerar e/ Ji mêran re tê gotin 3-Ava ku ji dev û poz dikîşe/ Reh, cihê ku xwîn tê digere 4-Xwendegaha bilind/ Celebekî hejmarê, cot 5-Li bajaran cihê firotana zerzewatan/ Kesê merd, camêr 6-Di ordiya Tirkên de leşkerên bê wesif/ Cephe 7-Cesûr, leheng/ Rojek 8-Di felsefê de raman/ Namûs 9-Îrîq, millet 10-Pirtûkeke Dostoyevskî ".....Karanîna" 11- Menzel 12-Sembola Seleniyûmê

BERSIVÊN XAÇEPIRSA HEFTIYA ÇUYÎ

Çeperast: 1-Zekiye Alkan 2-Evîn/ Trî/ Reh 3-Nd/ Team/ Ceza 4-Damizrah/ Nîr 5-Aloq/ İn/ Dara 6-Zar/ Car 7-Elamet 8-Stî/ Çewt 9-Krem 10-Av/ Alarm Serejêr: 1-Zendawesta 2-Evdal/ Lt 3-Kî/ Mozaîk 4-Întîqam/ Ra 5-Ez/ Reçel 6-Etarî/ Tema 7-Armanc 8-Lî/ Astim 9-C 10-Arena 11-Nezîr 12-Hara

69 sal berê Peymana Lozanê û qedera gelê Kurd

● Lozan bû bingeha perçekirina welatê me. Rewşa me ya ji doh heta îro û qedera me bi listikên Lozanê ve pîr nêzik girêdayî ye. Ji bo vê jî divê em Kurd Lozanê dîsa bînin bîra xwe. Ji ber ku rewşa gelê Kurd a îro, têkilî û nakokiyên dewletên dagîrker û hêzên emperyalîst ji bo gelê Kurd tekrara Lozanê nû ye.

● Listikên Dewletên emperyalîst û dagîrkeran li Başûrê Kurdistan pîr dişibin listikên Sevr û Lozanê. Heta mirov dikare bibêje Kurdistan îro bi van listikan bûye pênc (5) perçe. Ji ber ku Kerkuk jî ji Kurdistan Başûr hatiye cuda kirin. Heke Kurd bi xwe peymanên ku qedera gelê me tayin dike îmze neke û bihêle ku dewletên emperyalîst û dagîrker ji bo me berpirsiyariyê bike, dê jiyan û rewşa gelê me her tim wiha bi kuştin, koçberî, qirkirin, zîndan û lêdanê ve dagirtî be.

M. Ali Tüysüz

Peymana Lozanê ku di 24'ê Tîrmeha 1923 an de hate îmze kirin, di van rojan de 69 salên xwe tije dike. Ev peyman ji bo gelê Kurd peymaneke xerab û girîng e. Ji ber ku Lozan bû bingeha perçekirina welatê me. Rewşa me ya ji do heta îro û qedera me bi listikên Lozanê ve pîr nêzik girêdayî ye. Ji bo vê jî divê em Kurd Lozanê dîsa bînin bîra xwe. Ji ber ku rewşa gelê Kurd a îro, têkilî û nakokiyên dewletên dagîrker û hêzên emperyalîst ji bo gelê Kurd tekrara Lozanê nû ye. Berî ku em behsa Lozanê bikin divê çend gotin li ser bûyerên beriya Lozanê werin kirin.

Şerê cihanê yê yekemîn bi Mutarekeya Mondrosê di 30-31'ê Cotmeha 1918 an de gihîştê dawî. Piştî vê Peymanê û Peymana Enqerê 1921, Peymana

Lozanê 1923 û Peymana Bruksel, perçên welatê me yên ku îro di nav sînorên Şûriyê û Iraqê de ne, ji destê Împaratoriya Osmaniyan û dûre, ji destê Komara Tirkiye derket. Ji ber ku Fransa û Brîtanya ev perçe di şerê cihanê yê yekemîn de îşxal kiribûn. Heta çend bajar ji Bakurê Kurdistan jî di destê wan de bûn. Piştî şer, Kurd demeke bi hêviya welatê serbixwe dijîn. Welatparêz li Kahta (Adıyaman) civîneke amade dikin, li vir serxwebûna welêt muneqşe dikin û ji bo rabûnekê haziriyan dikin. (1) Şêx Mahmut Berzencî jî, di van salan de şerê welêt dikir û wî xwe di 1'ê Mijdarê de li Suleymaniye serleşker (komutan) îlan kiribû. (2) Di van salan de rewşa Osmaniyan, ji ber windakirina şer, xerab bû û M. Kemal jî li Erzorûm (23'ê Tîrmehê 1919) û Sivasê

(4'ê Îlonê 1919) hîn di Kongran de li alîkar û hevalbendan digeriya, yanê ew hîn nebûbû xwediyê hêzên xurt.

PEYMANA SEVRÊ

Albay Bill ê Brîtaniyê ku li Helebê bû, haziriyên Kurdan yên ji bo serxwebûnê, bi sozên girîng disekinîne. Li gor wî, dê dewletên mutefîk daxwazên Kurdan bînin cih. (3) Armanç, di peymanê Sevrê de çareserkirina pirsê ye. Sevr di 10'ê Tebaxê 1920 an de îmze dibe. Di amade û îmzekirina vê peymanê de, delegasyona M. Kemal tune bû. Ew li dijî vê peymanê bûn. Dewleta Osmaniyan delegasyona xwe şandibû. Bendên (madeyên) 62, 63 û 64 an ku Osmaniyan û dewletên ku di şer de bi ser ketibûn, îmze kiribûn, li ser çareserkirina pirsê Kurdan bû. Di van bendan de bi kurtasî azadî û serxwebûna Kurd û Kurdistanê tê parastin û dewleta Osmaniyan jî van qebûl dike. Di benda 64 an de bi kurtahî wiha tê gotin. "Heke gelê Kurd bixwaze ji Osmaniyan veqete û xwestina serxwebûnê bîne û heke Koma Miletan jî vê qebûl bike, Osmanî mecbûr in ku vê qebûl bikin û ji peymanê re îtaet bikin. (4)

LOZAN: "PEYMANA ÇIRANDINA PROJEYA KURDISTAN"

Li aliyê din, M. Kemal hêdî hêdî bi alîkariya Kurdan yekîtiyekê li dijî mutefîkan diafirîne û bi meclîsa xwe ku di

23'ê Nîsanê 1920 an de ava bûbû, li dijî vê peymanê derdikeve, wê qebûl nake. Sovyet jî li dijî vê peymanê ye û dostê hikûmeta Enqere ye Kurd jî zêde guh nedane Peymana Sevrê. Heta hinek ji wan ji temsîliyê Kurdan ê Sevrê, ji Şerîf Paşa re telgraf bi rê dikin û dixwazin ew dest ji peymanê berde. (5) Ji ber ku Kurdan îcar hêvî ji M. Kemal dikirin. Li gor wan, heke M. Kemal bi serkeve û talûka Ermeniyên ji holê rabe, dê M. Kemal heq û daxwazên gelê Kurd bîne cih. M. Kemal jî ev soz dabû Kurdan. Hinek Kurd jî, li dijî Kurdistanê serbixwe bûn. Heta yên ku ne dixwestin împaratoriya Osmaniyan bela be, di pirranî de bûn.

M. Kemal bi serket. Meclîsa xwe di 1920 an de vekir. Rûm li Îzmîrê avêtine Egê û qirkirin, Îstebol jî mutefîkan filitand. Berî ku Peymana sevrê di jiyane keve divê dor bihata Kurdan. Çend meh berê ku avakirina Komara Tirkiyê (29 Cotmeh, 1923) îlan bike, Peymana Lozan di 24'ê Tîrmehê 1923 an de hat îmze kirin. Sevr, di şerê cihanê yê yekemîn de, bi serketina hêzên mutefîk (Brîtanye, Frense, Emerîka), Lozan bi avakirina dewleta Tirk (bi serketina M. Kemal) tê îmze kirin. Y. Kûçûk ji bo van herdu peymanên wiha dibêje: "Sevr proja dewleta Kurd e, Lozan jî çirandina proja dewleta Kurd e." (6)

Lozan: Piştî belavbûna împaratoriya Osmaniyan, M. Kemal di şerê li dijî Yunan, Frense û Brîtanyê de bi serket. Axa Tirkiyê bi pirranî ji van dewletan azad bû. Lê perçeyên Kurdistanê Şûriyê û Iraqê di dest Frense û Brîtaniyê de man. M. Kemal xwest serkeftina xwe di Lozanê de bi beşdarbûna delegasyona xwe ji bo qada (alan) navneteweyî îspat bike. Bi vî awayî, wê bikaribûya dewleta Tirk a nû bida nasandin û Koma Miletan jî wê hikûmeta Enqere qebûl bikira. Dîsa pirsê Kurdan li ser masa emeliyate bû. Di masê de Frensa û Brîtaniyê şerê Anadolûyê winda kiribûn. Tirk li vî aliyê xurt bûn.

Van herdu dewletan (Frensa û Brîtaniyê), di salên şer de hêzên xwe bi pirranî winda kiribûn. Sovyet jî li dijî Rojava piştgiriya Tirkiyê dikir. Bi gotinek din, şertên navneteweyî yên berbihev (elverîşli), li hundir serketina şerê neteweyî di bazara pey-

manê de ji bo Tirkan awanta-jeke girîng bû. (7)

ENCAMA PEYMANA LOZANÊ

Wezîrê Karêderve yê Brîtaniyê di sala Lozanê de Lord Curzon bû. Serokê heyeta Tirk İsmet İnönü bû. Celal Bayar jî, di heyetê de hebû. Heyetên dewletên din jî hemû beşdar bûn. Civîn û Konferansên ku haziriya îmzekirina Lozanê dikirin nêzikî salekê domkirin. Peyman, di 24'ê Tîrmehê a 1923 an de hat îmze kirin. Di vê peymanê de, welatê Kurdan, di navbera Brîtaniyê û Tirkan de, ji bo halkirina pirsê Musul û petrola wê, ji bo bikaranîna wê wesîteyek. Li ser sînoran li hevhatin çêbû. Lê pirsê Musulê piştî çend salên din (1926) hal bû. (8) Musul, dema ku Mutareka Mondros di 30-31'ê Cotmehê ya 1918 an de hatibû îmze kirin, di destê Brîtaniyê de bû. Brîtaniyê Musul piştî vê peymanê îşxal kiribû. Ji bo vê jî, li gor Tirkan Musul a Tirkiyê bû. Lê ev pirs jî hal bû. Dewletên emperyalîst, Kurdistan perçe kirin, bendên Sevrê ku, çareserkirina pirsê Kurdan kiribû program, hatin îstismar kirin û firotin. Êdî ew bendên ku ji bo dewleta Kurdan hatibûn rêzkirin, ji aliyê dewletên emperyalîst ve ne dihatin parastin. Sînorên ku gelê Kurd perçe dikin, hatin tespît kirin.

Heke mirov li rewşa piştî şerê Xalcîcê/ Kuweytê û gelê Kurd mêze ke, bibe nebe, Sevr û Lozan bi bîra mirovan tê. Listikên Dewletên emperyalîst û dagîrkeran li Başûrê Kurdistan pîr dişibin listikên Sevr û Lozanê. Heta mirov dikare bibêje Kurdistan îro bi van listikan bûye pênc (5) perçe. Ji ber ku Kerkuk jî ji Kurdistan Başûr hatiye cuda kirin. Heke Kurd bi xwe peymanên ku qedera gelê me tayin dike îmze neke û bihêle ku dewletên emperyalîst û dagîrker ji bo me berpirsiyariyê bike, dê jiyan û rewşa gelê me her tim wiha bi kuştin, koçberî, qirkirin, zîndan û lêdanê ve dagirtî be.

Çavkanî

- 1- G. Sasunî, Kürt Ulusal Hareketleri, rûpel.162
- 2- Ş. X. Mihoyan, İki Dünya Savaşı Arasında Irak'ta Kürt Sorunu, r.15
- 3- G. Sasunî, r. 162
- 4- G. Sasunî, r. 166
- 5- Deng, Hejmar 13, 1991, r. 31
- 6- Y. Kûçûk, Kürtler Üzerine Tezler, r. 18
- 7- K. D. Y. Manifesto, r. 169
- 8- K. D. Y. Manifesto, r. 170

Li Lozanê serokê heyeta Tirk İsmet İnönü (İsmetê kem) bû.

Ji edebiyata klasîk: *William Shakespeare*

Cîhan tev de sahnayek e

- Shakespeare torevanekî gelek xurt bû, lê tevî vê yekê mirovekî alelade û terbiye nedîfî bû. Ferq û cudahiya kûr a navbera aleladehî û serfiraziya berhemên wî, bûne sebebê gotinên ku dibêjin berhemên wî ne aydê wî ne, berhemên wî ji hêla Bacon, Marlowe û hinek nivîskarên din ve hatine nivîsîn.
- Shakespeare di afirandina soneyên herî saxlem û jîndar de bi serketiye. Ji bo ku afirandêriya Shakespeare ji her aliyên xwe ve bê naskirin û fam kirin, divê ku soneyên wî bi awayekî hûr û kûr bîn xwendin, vekolîn û nixandin.

Çilkezi Keskin

Sal 1556, Shakespeare li Îngilîztanê, li bajarokê Stratford-Upon Avon ji diya xwe dibe. Tê zanîn ku bavê wî pêşî çermvanî dike, hîrî dikire û difroşe, dûre dikeve nav xebatên belediyê û di rêveberiya belediyê de dibe yek ji rêvebirên xwedî gotin. Bes li ser jiyana Shakespeare pirr tişt nayên zanîn.

Dîroknasên wêjeyê (edebiyatê) êdî zehf li gor ihtîmalan di derheqê jiyana wî de malûmat didin. Bi ihtîmaleke xurt Shakespeare, li Stratfordê di xwendegeheke baş de dibistana navîn xwendiyê. Li vê dibistanê zimanê latînî fêr dibe lê naçe unîversîtê.

Di sala 1582 an de dizewice. Piştî vê zewacê 7-8 salê wî kes nizane bi çi awayê derbas dibe. Sala 1592'yan li Londrayê, di muhîte tiyatroyê de navê wî tê bihîstin.

William Shakespeare hem nivîskarê listikên tiyatroyê, hem jî helbestvan bû. Em berhemên wî giş dikarin di du beşan de kom bikin: Helbest û listikên tiyatroyê.

Di nav berhemên wî yê helbest de, yê herî navdar Sone, Venus, Adonis û Revandina Lucretia ye. Di nav listikên tiyatroyê de jî yê herî girîng Mîr Lear, Hamlet, Keçika bêar, Romeo û Juliet, Jules Ceasar, Timonê Atînî, Othello, Makbet, Henry yê IV Qerebalixa Ziwa û

Xewna şeveke havînê ne. Diyar e ku William Shakespeare berhemên nivîskarên biyanî wek Petrarch (1304-1374), Pierre de Ronsard (1524-1584) Torquato Tasso (1544-1595) û soneyên şairên Îngilîz wek Sir Philippe Sidney (1443-1586) û Samuel Daniel (1562-1619) xwendine û di bin bandora (tesîra) wan de maye.

Di helbestên Shakespeare de bi pirranî dengên lîrik (bi aheng) xwe didin xuya kirin. Helbestên wî heste û dilgermiyên xurt, dilşewat û dilgeşiyên gurr tînin ziman. Dema dibêjin "Shakespeare" di nav berhemên wî de pêşî soneyên wî tînin bîra mirov. Hetta, em dikarin bêjin ku ew bi saya soneyên xwe ew çend nav û deng da.

Sonet, çara pêşî di Ronansa Îtalî de derdikevin holê. Beriya Shakespeare, Sone ji teref çend şairên Îngilîz ve jî hatine nivîsîn û pêş xistin. Bes, bi saya Shakespeare sone gihîştine sewiya xwe ya bilind û bûne navgînên xurt ên lîrikî.

Shakespeare di afirandina soneyên herî saxlem û jîndar de bi serketiye. Ji bo ku afirandêriya Shakespeare ji her aliyên xwe ve bê naskirin û fam kirin, divê ku soneyên wî bi awayekî hûr û kûr bîn xwendin, vekolîn û nixandin.

Di soneyên wî de taybetiyeke din a balkêş (interesant) jî ew e ku mirov dikare di soneyên wî de jiyana wî ya

şexsî û quncikên tarî yê dinya wî ya hundirîn bibîne.

Bi ihtîmaleke mezin, soneyên wî di navbera salên 1588-1609 de hatin nivîsîn.

Shakespeare, rexneyên herî dijwar, di sala 1592 an de, ji ber xebatên xwe yê li Londra distîne û dîsa hînge dostên ji dil û can ji xwe re çêdike.

Shakespeare armanca tiyatroyê bi gotinên "Neynika xwezayê" yê Hamlet îfade kiriye û her cure (çeşit) hest û lihevketinên xwezaya mirovan bi peyv û sîmgeyên ku di hişê mirov de cih dikolin, daye nîşandan. Di demeke ku raman û fikrên nû derdikevin ser rûyê avê û bi raman, dîtin û helwestên kevin re li hev tesîr dikin de Shakespeare berhemên xwe

diafirîne. Di wê demê de, raman û sazgehên bermayî, serdema navîn (Ortaçağ) tînin rexne û pirsiyarî kirin. Sistema aborî û civakî bi bandor û tesîra kapîtalîzmê dilerize û dişewiye.

Bi tesîra kapîtalîzmê, nema kes bi pirsê "mirov divê çi bikin?" re eleqedar bû. Di şûna vê pirsê de pirsê nû "mirov çi dikin" cih girt û bi girîngî li ser hate rawestîn.

Di vê demê de, teoriya siyaseta Machiavelli û ceribandîna Montaigne bi ingilîzî hatine wergerandin û van berhemên Îngilîz di bin tesîra xwe de hiştin. Shakespeare jî bi kurahî di bin tesîra van berhemên wergerandî de dimîne.

Shakespeare torevanekî gelek xurt bû, lê tevî vê yekê

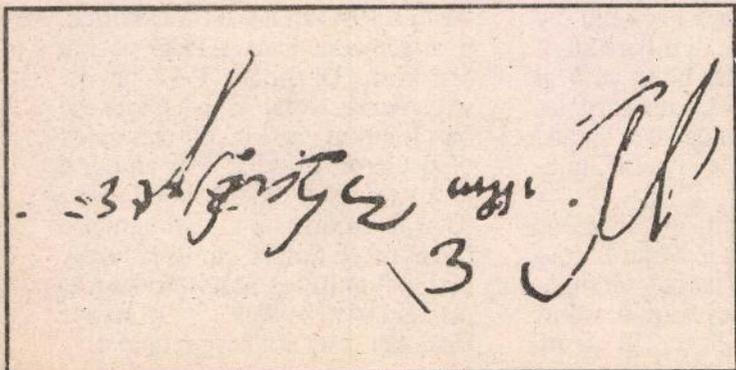
mirovekî alelade û terbiye nedîfî bû. Ferq û cudahiya kûr a navbera aleladehî û serfiraziya berhemên wî, bûne sebebê gotinên ku dibêjin berhemên wî ne aydê wî ne, berhemên wî ji hêla Bacon, Marlowe û hinek nivîskarên din ve hatine nivîsîn.

Ji ber ku ji listikên wî yê ku bi destên wî hatine nivîsîn, yek bi tenê jî negihîştine ta îro, şuphe û gumanên di derheqê nivîskariya Shakespeare de zêdetir kiriye û ewreke tarî xistiye ser neynika wî ya ku jiyana ronahî dike.

Shakespeare di sala 1664 an de li Londra mir, lê gengeşî û munaqesên li ser nivîskariya Shakespeare îro jî dom dikin.

Shakespeare û imzeya wî

PÊNÛS

Amed Tîgrîs

Radyoyên tirkî yên li derve

Wek ku tê zanîn li dervayê Tirkîyê gelek stasyonên radyoyan hene ku bi tirkî weşanên rojane û heftane dikin. Pirranî giraniya van radyoyan tirkîyên wan bi dewleta Tirk re tune ne. Ev, bi welatên ku lê weşan dikin ve girêdayî ne. Ew welat bi xwe wan radyoyan finansê û îdare dikin. Li gor politîka û berjewendiyên dewletên xwe, weşan bi tirkî û gelek zimanên din dikin. Prensîbên weşanên wan jî helbet li gor qanûn û dîtinên demokrasiya wan dewletan in.

Ji van stasyonên radyo yên bi tirkî li Ingîlîzstanê BBC, li Almanyayê Radyoya Kölnê, li Holandê Radyoya Holandê, li Amerîka Dengê Amerîka, Li Swêdê Merhaba û hwd. in. Dewletên Ewropî, her yek ji bo her beş û zimanê biyanî butçeyên wan ên taybetî û serbixwe hene. Ji bo her zimanî bi dehan kes kar dikin. Ew wek teknîsyen, nûçegihan, spiker, karmend (memûr) û karker destmiz û maesên xwe ji van digirin. Di van stasyonên radyoyan de, ji bo beşên zimanê tirkî jî rewş herwiha ye. Ew kesên ku di beşên zimanê tirkî de kar dikin tu tirkîyên (eleqeyên) wan û dewleta Tirkîyê bi hevdu re tune ne. Yek tiştek heye, ku ew kes bi tenê Tirk in. Lê wek karker û karmendên wan dewletan kar dikin. Li gor politîka weşanê wan dewletan, bi tirkî jî divê weşan bikin. Nûçe û komenterên xwe bidin. Ew beş an kesên ku derbikevin derê prensîb û çarçovekên politîka weşanên wan dewletên ku lê weşan dikin, wê demê sazgehên radyo û TV yên wan dewletan li dij wan beş û kesan tedbîran digirin. Mudaxele dikin.

Radyoyên ku me navên wan li jor dan, ew li Ewropa bi tirkî weşan dikin, di van çend salên dawî de, carna wek dengê Tirkîyê weşan dikin. Yekê ku nizanibe dibêje qey ev dengê Tirkîyê ne. An jî radyoyên Tirkîyê ne, ku li der propaganda dewleta Tirk dikin. Ew Tirkên ku di van radyoyan de kar dikin, pirraniya wan mirovên dewleta Tirk in. Her çiqas ew bi salan li Ewropa bimînin, bixwînin û kar bikin jî, dîsa serê wan carek bi îdeolojiya Kemalîst hatiye şûştin. Ew li Ewropa barkêş û bargiranên îdeolojiya Kemalîst in. Xwediyê dewleta xwe ya nijadperest in. Ew nema nûçeyên Kurdistanê didin, ne wek radyoya wî welatê ku lê dijîn, lê, wek radyoyên Tirk ên li Tirkîyê didin. Serçaviyên nûçeyên wan Waliyê Kolonyalîst (Super Valî) didin. Dema Tîmên Taybetî, leşker, polis û kontra Kurdên sîvil qetîl dikin, wek serok û berpirsiyarên dewleta Tirk wan qetlan dikin ser gerîla û dîsa wek dewletê PKK û ARGK wek terorîst an jî parvekar (bölücü) nîşan didin. Paşê dema bûyer eşkera dibin, ku bi rastî wan qetlîaman hêzên dewletê çêkiriye, êdî careke din rastiye nawaşînin. Nabêjin ku ew nûçeya me çewt bû. Vêdişêrin. Dîsa wek radyoyên Tirkîyê ji herêma Kurdistanê re dibêjin "Başûrê- Rojhilat" (Güneydoğu) û hwd. Bi kurtasî ew kesên ku di van radyoyan de dixebitin, wan radyoyan wek radyoyên Tirkîyê li dij Kurdan bi kar tînin. Mînak gelek in, ku mirov bide.

Divê rêxistin, dezgeh û kesên Kurd ên welatparêz li hember wan weşanan hişyar bin. Weşanên wan bigirin kasetan. Û bi dokumentan bala berpirsiyarên giştîyên van stasyonên radyoyan bixşînin, ku beşên tirkî politîka Tirkîyê dimeşînin. Xwepêşandanên girsî li ba xaniyên wan pêk bînin. Bala dewletên Ewropî bixşînin. Ji welat jî, ji wan radyoyan re nameyên protestoyî bixşînin û derewên wan derxin rastê.

Di çanda me ya kevin de sixêf, filîtentî û leqeb

● Di nav kenokan de jî, sixêf û filîtentî, pîrr cih digirin. Ku mirov, filîtentî û sixêfan ji nav kenokên Kurdan derîne, li gor dîtina min wê ev kenok gelek qels bibin, ji ber ku kenokên me, yê bê sixêf gelek kêmin.

Medenî Ayhan

Berî niha bi çend salan, cihê sixêfan û filîtentiyê (müstehcenlik) bi pirranî xuya dikir. Gava ku mirov bi rîyeke ve diçû, sixêfên zarokan weke ba di ber guhên mirov de derbas dibûn. Ji xwe, di pevçûnên pîrekan û zilaman de jî, sixêf serê rimê bûn.

Lê tiştê ku bala me dikêşîne, di nava kenokên (fikra) me de jî, gelek caran, sixêf û filîten derbas dibin. Mirovên me bi rîya henekan carna wîlo jî, bi navê heywanan banî hev dikin, dibêjin: "Kûçik, Kero, Bergîlo, Hirço... û hwd."

Di nav kenokan de jî, sixêf û filîtentî, pîrr cih digirin. Ku mirov, filîtentî û sixêfan ji nav kenokên Kurdan derîne, li gor dîtina min wê ev kenok gelek qels bibin, ji ber ku kenokên me, yê bê sixêf gelek kêmin.

Di civatan de jî, leqeb gelek tên bi kar anîn û ev pîrranî, bi sixêf, navê heywanan an jî filîtentî ne wek "Seydayê q...., sertûjo, dîk, jojî, keftaro, rovî... û hwd.

Ji bo mînak, ezê ji we re kenokekî binivîsim. Rojekî çar pênc xort diçin qehweyekî. Heta êvarê bi "keramaça" dileyîzin. Saet dibe 12'yê şevê. Pere bi yekî ji wan re jî tune ye, xwediyê qehwê tê, ku perê xwe bistîne, dibêje:

-Dîk! Ka perê vexwarinên xwe bidin, emê qehwê bigirin.

-Ji jojî bistîne!

-Jojî ka pere.

-Ji keftaro bistîne!

-Keftaro ka pere

-Ji rovî bistîne!

(Xwediyê qehwê destê xwe davêje berîka xwe û derî digire.)

-Haydê yabo, we 8 çay vexwaribûn, a ji we re heqê 8 çayan; lê, ez dexlê we me cardin neyên vê derê, ev der ne bexçeya heywanetan e!..

Di stran û dîlokên me de jî, carna tiştên filîtentî hene. Li dawetan dema ku mitrib li daholê dixin, xwe davêjin rastê û dibên: "Lê, lê, lê wa Emîne, memkê te sor sipîne", "çavê keçikê li yasîne, çavê mele li doxîne." "Ez ne bi xema pera me, derdê min ramûsan e." û hwd...

Van stran û dîlokan pîrrtir mitrib li dawetan digotin. Carna jî hunermendên me yê herêmi digotin. Ev hunermend, heta demeke nêzik gelek bûn. **Miradko, Xidirko, Hiseynko** hin ji van hunermendan bûn.

Gund û bajarên welatê me, paytextên sixêf û tiştên filîtentî ne. Sîfîlîlê di van tiştan de, li welatê me serî dikêşîne. Ev tiştên ku li Sîfîlîlê tên gotin, li cihêkî din bèn gotin, dê xwîn birije.

Li gor baweriya min, di çanda me de sebebê cih standina sixêf leqeb û tiştên filîtentî ew bû ku, di civatên me de tirkîyên pîrek û zilaman kêmin bûn, pîrek di civînan zilaman de cih nedigirtin, lewre jî, di van civînan de serê sohbetê zayend (cinsellik) dikêşand û bi vî awayî ev tişt bi pêş de çûn.

Wekî din, ev tişt bi sazûman û bîrdojîyê re tirkîlî girtiye. Bîrdojî û sazûmanên ku tên, çanda xwe jî, bi xwe re tînin û radixin. Êdî li welatê me çanda feodal cihê xwe dide çanda nû, çanda tîkoşîna şoreşê.

Ji hunermendên me yê herêmi Hiseynko, berê bi tîkoşîne re tirkîlî danetanî. Stranên bi sixêf û filîtentî digot. Hiseynkê berê di straneke xwe di digot: "Ji min re dibên Hiseynko Omerî / Min li kitêbê nêrî / Memkê nofa derman in."

Lê piştî ku li welatê me tîkoşîna şoreşê dest pêkir, ev hunermend û hunera wan rûmeta xwe wînda kir. Dawet jî, hew weke berê tên çêkirin. Yên ku hunera xwe didomînin jî, van tiştên bi sixêf û filîtentî nabêjin, hunera xwe gihandin tîkoşîna şoreşê. Huner li ser pêdiviyên gel çêdibin. Hunermendên ku xwe nû nekin û li talî bimînin, kes êdî guh nade wan.

Ez dibêjim qey, Hiseynko jî, hinekî ber bi tîkoşîne hat û wî jî dît ku gel, tiştên tîkoşîni û şoreşî dixwaze, qaseta xwe ya dawî wiha dagirt: "Cendirme, cendirme, siktir bib ji welatê me."

Hingî ku di hunera wî de sixêf û tiştên filîtentî hebûn, çiqas berê xwe da tîkoşîne jî, xwe bi temamî ji van tiştan qut nekir. Kî zane? Ku "siktir bib" jî bi qestî gotiye.

Ev hemû li aliyekî, tîkoşîna şoreşê bi xwe re bîrdojî, bîrdojî jî, bi xwe re çandeke nû tîne.

Ev çanda nû, li ser çanda kevin şîn dibe. Lê gelek tiştên çanda kevin, wek pelê daran-hildiweşin.

Pirtûka dersê: Dîroka Kurd û Kurdistanê

Dîroka Kurd û Kurdistanê

Dîroka Kurd û Kurdistanê ji aliyê Amed Tîgrîs û Aso Germiyani ve hatiye nivîsandin. Berî çapê, pirtûk ji aliyên komek mamosteyên Kurd ve, di çav de hatiye derbas kirin. Dîroka Kurd û Kurdistanê pirtûkeke dersê ye û di dibistanên Swêdê de, ji bo dersên kurdî, di polên (sinifên) 7, 8, 9 û lîseyê de tê bi kar anîn.

Pirtûk ji çar beşan pêk tê. Beşa yekemîn "Berî zayîne Kurd", beşa duyemîn "Piştî Zayîne Kurd", beşa sêyemîn "Kurdistan di navbera her du Şerên Cihanê de" û beşa çaremîn jî "Piştî Şerê Cihanê yê

Duyemîn û heta îro" ye. Di her beşê de jî, gelek mijar hene. Di destpêka her mijarîde, ji bo dersê, beşa "lê bigere û fêr bibe" heye. Şagirt berî ku mijarê bixwînin ew gotinên giran ên ku di mijarê ku di dawîya wê de ye fêr bibin an jî, ji mamoste bipirsin. Li nexşeyê temaşe dikin û xwe ji dersê re amade dikin. Herwiha di dawîya her mijarî de jî pîrs hene.

Mijar gelek kurt in. Ji du-sê rûpelan derbas nabin. Mijar bi foto û nexşeyên dîrokî hatine xemilandin. Hevok (cumle) kurt û vekirî ne. kurdiya wê sivik e. Tîp gir in.

Di dawîya pirtûkê de ferhengoka kurdî, swêdî û tirkî heye. Pirtûk bi alkariya Enstîtuya Dewletê ya metaryalên Hînkirinê ya Swêdê hatiye çap kirin. Pirtûkeke resmî ye. Pirtûk heta niha sê caran hatiye çap kirin. Çapa yekemîn di Çileyê Pêşîn a 1990 an de, li Stockholmê, ji aliyê weşanxana APEC ve hat çap kirin. Di Adara 1991 an de, weşanxana Koral li Îstebolê bê îzin ji nû ve çap kir. Ev çap gelek bê qelîte ye. Di sala 1991 an de, jî dîsa APEC ê li Stockholmê Dîroka Kurd û Kurdistanê bi tîpên erebî û bi zaravayê Soranî çap kir. Pirtûk 86 rûpel e. Bergê pêşîn (ön kapak) peykerê (heykelê) Kawayê Hesinker li ser e û berg rengîn e.

Pertew Begê Hekarî

(Şah Pirto)

● Pertew Beg ji mala mîrên Hekkariyê ye. Di dawiya sedsala 18 an de û di serê sedsala 19 an de jiyaye. Helbestên xwe di dîwana bi navê wê "Sakîname" de, di sala 1806 an de kom kirine. Gelek helbestên wî di sedsala 20 an de, li Îran û Iraqê di hin kovaran de hatine weşandin.

.Dîwana Pertew Begê Hekarî di sala 1978 an de bi lêkolîna Sadiq Bahaddîn Amêdî re hatiye çap kirin. Zeynelabîdîn Zinar ji fîpên erebî wergerandiye lafînî. Dîwan di sala 1991 an de, di nav Weşanên Rewşen de derketiye.

Behzad Berçelani

Heta sedsala 19 an Hekarî warê hozan û nivîskarên Kurdan bû. Warekî qedîm û kevnar. Mîrîtiya deverê ya bi serê xwe wekî astengekî bilind û asê bû li ber zimanê erebî, farisî û tirkî. Hikûmdar xwedî pere bûn û xudbe jî bi navê xwe bi kurdî didane xwendin. Di dîroka bajarvaniyê de tu caran zimanê kurdî ne hatiye qedexa kirin. Kurdî hemû deman, wek giyayê zozanê xwe ter û tol bûye. Bi sedan çiyayên bilind, kêrî, zinar û lat wekî birc û kelata sekinîne li ber singê dagîrkeran. Mîrê domahiye Nûrullah Beg di sala 1847 an de li hemberê kedxwerên Osmanîyan serhildan li dar xist. Hin eşîrên xafî û xwefiroş bûne hevalê dijmin. Hêzên zordar yên hejmara wan zêde, mîrîtiya 487 salî ya serbixwe ji holê rakirin û zimanê kurdî jî cara yekemîn di vê deverê de hate qusandin û av li ser rehên wî yên kevnare hate birrîn.

Zozanên bilind û delal, yên ku bi al-al û asmîn, nêrgiz û beybûnan ve hatine xemilandin, havîngeha wekî eywaneke azadiyê bûn ji bo gelê Hekariyê. Şivan û bîrî, xortên ser bi xêlî, bûkên dest bi hine, beybûkên nû gihayî, bê tirs û bê guman digeriyan li nav mêrg û çîmenan, ser kaniyên cemidî, ber kevîyan. Roj û hîv di nav şaxên çiya de her roj bi şikleke dizên. Di bin konê reş de temaşekirina stêrkan dîtina gilawêjê, stêrka "Venus" mijûlahî ya ji bo aşîq û evîndaran e. Geşt û seyran, bîrvanî, kovana dilan e ji bo zeriyan xizem sor, kofî xwar, teşîrê, pê

xirxal û dest bazin. Yên ku çav kildayî, bisk xelek. Zozan hola aşîq û evîndaran e. Şivanê li benda bîrvanê, keç û kurên dest girtî gelek caran di bin stêrkan de ramûsanên veşartî û dizîkahî pêşkêş dikine hevûdu.

Ji ber wê çendê ye ku nivîskarê birêz Doktor Sadiq Bahaddîn Amêdî di pêşgotina dîwana Pertew Begê Hekarî de wih dibêje: "Çi û warêd ew têda mezin bûye, cihê sîrîşt, rengîn, bi deşt û çiya gol û havîngeh û zozan bûye. Ew cih warê zanîstî û torê klasîkîya kurdî bûye. Li wir rabûna gelek merîvêd pîspor, zana, gelek mîrêd rewşenbîrêd Kurd xasma li sedsaliya 14-19 zanayêd wek Eli Teremoxî, Eli Herîrî, Feqê Teyran, Melaê Batê, Ehmedê Xanî, Mûradxan, Şerefîxan, Şah Pirto, Siyapoş, Abdulselam Babi û gelekên din ji wî wargehî rabûne."

Belê, her wekî Sadiq Bahaddînê nemir jî diyar kiriye erdnîgarî, xweşî û rindayiya herêmê bûye warê hozan û dengbêjan. Tu gir û banî, dol û newal nînin ku helbest û stiran li ser nehatine gotin.

Pertew Beg yek ji wî karwanî ye. Bi xwe ji mala mîrên Hekkariyê ye. Di dawiya sedsala 18 an de û di serê sedsala 19 an de jiya ye. Helbestên xwe di dîwana bi navê wê "Sakîname" de, di sala 1806 an de kom kirine. Gelek helbestên wî di sedsala 20 an de, li Îran û Iraqê di hin kovaran de hatine weşandin.

Dîwana wî di 1978 an de, bi lêkolîna Sadiq Bahaddîn Amêdî re hatiye çapkirin û her wekî diyariyê nû gihîştîye rewşenbîrên Kurdan.

Her wekî tê zanîn di sedsalên borî de hozan û nivîskarên Kurdan ne bi destê xwe, bi mecbûrî di bin tesîra zimanê erebî, farisî û tirkî de mane. Ji ber ku erebî zimanê beheştê, farisî yê qesr, koşk û serayan, tirkî jî yê dagîrkeriyê bû. Ji ber vê çendê rewşenbîr û zanayên Kurdan nikaribûn li derveyî wê tîranê bimînin. Her wiha gelek gotinên erebî, farisî û tirkî di helbestên pertew de jî diyar in. Lê belê em dikarin bi serfirazî bêjin helbestên wî cerg, dil û hinavê zimanê kurdî ne. Ji ber vê yekê jî, ji bo me Kurdên înkarkirî xelatekî girîng e.

Sadiq Bahaddîn mezinahiya Pirto ê Hekarî yê navdar bi van peyvên tîne zimên: "Ev hozanvane heta niha her nav bûye, bi belavkirina dîwana wî zîrek, pêlevanî û dest hatina wî, dê ji bo rewşenbîrêd Kurd û biyanî wekî hîva çardê û roja nîvro rohîbêt."

Ez li ser vê beynasiya Sadiq Bahaddîn nikarim tiştêkî zêde ji bo Pirto bibêjim. Xwendevanên Rojnameya Welat min bibexşînin û ew bi xwe li Pertew Begê Hekarî bigerin û binasin...

Helbesteke wî ya bi navê wê "Feqîran dê bi kê ve bikin hewar." dikim diyarî ji bo dilsoz û kovandarên zimanê kurdî. Da bizanin ku dused sal pêşyê de jî agirê welatparêzî û niştimanperweriyê li

AZADÎ

Abdurahman Durre

Berazê mezin

Dibêjin ku şêxekî mezin hebûye, navê wî Şêxê Sen'anî bûye. Şêx, salixê (deng û behsê) keça qralê Ermenîstanê hildide û dibe aşîqê wê, ji bo dîtina wê diçe Ermenîstanê. Dema ku keçikê dibîne, bi can û dil pê ve tê girêdan. Dawî terka şêxîtiyê û sofî û mîrîdên xwe dike û li Ermenîstanê dimîne. Mirîdên wî, lê lome dikin û jê diqetin. Feqiyê Teyran jî, ji wan mirîdan re wiha gotiye: "Ne eferin ji ehda we re; kafir nebûn bi şêxê xwe re." Yanî, ne eferin ji we û peymanê we re, ku hûn jî bi şêxê xwe re nebûn kafir, madem ku şêxê we bû kafir, gere hûn jî, wek wî bûna. Melayê Cizîrî jî, di derheqê Şêxê Sen'anî de, di dîwana xwe de wiha dibêje:

Mey nenosî Şêxê Sen'anê xelet

Ew neçû nêv Ermenîstanê xelet

Mislê Mûsa wî tecellaya te di

Ê, te di, kanê xeta kanê xelet

Yanî, dibêje ku, Şêxê Sen'anî bi xeletayî, meya evîndariyê venexwarîye û bi xeletayî ne çûye nav Ermenîstanê. Belkî, Ew jî weke Mûsa Pêxember, ku nûra Xwedê dîtibû, nûra heqîqetê ditiye.

Ê ku heqîqetê bibîne, çî bike ne xeta ye, ne çewtî ye.

Şêx Sen'anî, li Ermenîstanê dimîne û dixwaze ku her roj keçika Ermenî bibîne, ji ber wî jî dibe gavanê berazên (wehş û xinzîrên) bavê keçikê û her sibe û êvaran keçikê dibîne. Dibêjin ku keçîk jî, dibe aşîqê wî, dilê wê pêr bi şêxê dişewite, ku şêxê êvaran berazan dicivîne, pîr zehmetî dikşîne. Keçîk jî şêxê re dibêje: "Tu li pey berazan yeko yeko digêrî û pîr zehmetî dikşîni, ku bû êvar, berazê mezin bigire û bi daran lêde, dema ew zûke zûk bike, dê hemû berazên din li zûkîna wî bicivin, tu jî, hemûyan bajo bine bixe tewla wan, bi vî awayê êdî tu pîr zehmetiyê nakşîni." Şêx jî mehbûba xwe re pîr spas dike û her êvar berazan wilo dicivîne û tîne.

Doh, (11 Tîrmeh 1992) di Rojnameya Özgür Gündem de, ez rastê beyana Serokê HEP'ê Feridun Yazar hatim, serokê hêja wiha dibêje: "Di Kurdistanê de êdî derfeta (îmkana) xebatên demokratîkî nemaye. Ji îro pê de, her dilopek xwîna Kurdan ku bê rijandin, hikûmet mesûlê wî ye, emê ji hikûmetê hesabê wî bixwazin." Bi rastî jî, ev gotinek pîr cesûr, rast û di cihê xwe de ye, herwekî ku di çîroka Şêxê Sen'anî de jî heye, divê ku mirov hesab ji mezinan pîrs bike, ku qarin û zûkîna bi wan bikeve, di çêl û çêjik, nezan û gêjîk bi xwe werin rê û hişê wan were serê wan.

Bi baweriya min jî, her însanekî bê guneh, ku ji teref tîman, an jî polîsan de tê kuştin, mesûlê xwîna wan hikûmet e, bi taybetî jî, serokwezîr, alîkarê serokwezîr, wezîrê karê hundir û wezîrê parastinê ne, yanî; Demîrel, İnönü, Sezgin û Ayaz in. Eger bi qasî zerrekî xîret û mîranî di mebusên Kurdan de hebe, dê ji vir pê de, ku însanekî Kurd bê kuştin, an jî îşkence bibîne, wê li ser navê wekîltiya gel, bi pêsîra hikûmetê û endamên hikûmetê bigrin û bikin bin lingên xwe, ku heta fizara wan biçe felekan. Çend caran ku wilo bête kirin, dê mesele bi xwe hel bibe. Mirovên ku ji demokrasiyê mafên mirovan fêm nekin, heqê wan ev e.

Belkî ev baweriya min sert û dij tê, lê belê, ez bi şerefa însanî sond dixwim, dermanê harbûnê her ev e, teşxîsa nexweşiyê ew e ku Feridun Yazar kiriye. Divê mebusên Kurd, qenc zanibin ku, gelê Kurd ew jî bo li "Anadolu Kulübü" şevên kêf û zewqê biborînin neşandiye meclîsê. Ew wekilê xelkê ne, divê li mafên xelkê, bi camêrî û mîranî pîrs bikin. Xelkê wan dimirin, bila ew jî bimirin, xwîna wan ji xwîna şehîdan çêtr nîne. Madem demokrasi tune, li hêviya çî mane? An bila îstîfa bikin, an jî, li dû heqê mezlûman bigerin, hê ku zû ye, ne dereng e. Ji min jî gotinek.

hemberê kedvanên nemir de gurr bûye. Li dijî fitne û zordariya neteweyên biyanî çawa nerazîbûna xwe diyar kiriye û aniyê zimên.

Feqîran dê kê ve bikin hewar

Wê jî xezman ku me dîtin şuhmetî koma teter,

Fitne peyda bon ji her yêk goşeyê sêsed hezar

Eskerê Tirkî û mestan bûn ji etrafan diyar,

Way li ber halê feqîran, dê bikin kê ve hewar,

Nîne esla melceyek cuz saye yê zilfa eqab.

Çûye seyra gulşenê gulçeh-

re ya gul pîrehîn, Têk mîjîn kime bax û baxçe deşt û çîmen,

Meyxur û meynûş û mestexaf le ew sêmatan,

Nîne qet ageh jî halê bilbilê dewra wetan

Madê hicran û fîraqê malik xirab.

Xûnxur û xûnrêj û xûne qatîlê ew mehleka,

Meyxur û mexmûr û mesta serxoşa can ez feda,

Şehsewarê şîr û kêra seyde bend merheba

Sed wekî min fil û eslan kime zindana bela,

Şîbhî sîrê dil kesek ma seyda humman nebû.

Stiran û helbest

Dilketî me, dîlîm ez, deng
dotmîr û fermanîdar î tu!
Sal û hîv herdem tu î, hem rojevîn hem rojhilat,
Dîlîm ez, dîla welatî; ez jî qurbana te me,
Gewre ye hêvîn û jîn, lê gewretir al û welat!..

(K. Alî Bedirxan)

Hawar e kurê min hawar e,
Tu xew meke
Gerek e ku sindûf û merbend,
Te zemt meke
Guliyên keçên Kurdan,

(Bozan Şahîn)

Hêstirê min dibarin
Kulên dilêm hezar in
Xelk dikevin xewê de
Her du çavê min hişyar in

Diçê avê esra teng
Roj li min diçe dereng
Ji wê nayê his û

Hewarê ev çî agir e
Carek li min nanere
Hindik maye ji min
Taba min herê bi avê de

(Mihemed Şêxo)

Bêrîvanê mal weranê
Şêrînê wey bê xudanê
Zerka te bo çî vala ye
Meşka te ji bo çî qetya ye.

(Tehsîn Taha)

TÊDERXISTÎNO-KÛN ME

1-Garana mama,
Girtê çema,
Sibê rabû, yek nema.
(Stêrk)

2-Tiştêkî min heye,
Eskerê te li ser e,
Bajarê te jî li ser e,

Û aliyek çol û beriyê.
(Erd)

3-Tiştêkî min heye,
Dirêj-dirêj, heta sibê dirêj,
Naghê dûvê kerê.
(Rê)

4-Kîskê sorik,
Tije morîk.
(Hinar)

5-Qesra şûştî,
Du feqe tê de rûniştî.
(Gûz)

6-Kumê hûtik, tije nûtik
(Hêjîr)

7-Heft tas di tasekî de
(Pîvaz)

8-Ji min pekiya, li te çikiya.
(Kêç)

Zargotina Kurdên Sûriyê
Celîlê Celîl

HEJMARA KURDAN LI WELAT ÇI QAS E

Li Bakurê welat 13.000.000

Li Rojhilatê welat	9.000.000	Li Hollanda	40.000
Li Başûrê welat	4.500.000	Li Fransa	40.000
Li Başûrê Rojava	1.250.000	Li Erebaşistan	36.000
Hejmara Kurdan li derveyê welat (li gorî 1988 an)	15.000	Li Avusturya	23.000
Li Almanyayê	480.000	Li Belçîqa	20.000
Li Komarên berê ye Sovyetê	180.000	Li Lîbya	20.000
Li Îsraîlê	120.000	Li Katar	17.000
Li Hindîstanê	120.000	Li Avusturalya	15.000
Li Lubnanê	85.000	Li Swîsrê	13.000
Li Kuweyt	40.000	Li Pakîstan	10.000
		Li Uman	10.000
		Li Swêd	10.000
		Li Danîmarka	8.000
		Li Norveç	5.500
		Li Îngîlîztan	4.000
		Li Urdun	4.000

(Arşîva Berxwedan û Rewşen)

Dewlet dijminê herkesî ye

Destpêk rûpel 1

Van rojên dawî tevliheviya nav dewleta Tirk zêde dibe. Ji bo vê tevliheviyê biveşere û biniximîna ji serokwezîrê dewletê Süleyman Demirel û Wezîrê Karên Hundir İsmet Sezgin bigrin ta serokê ordiya Tirk Doğan Güreş ji hemû caran zehfîr qala demokrasiyê dikin. Bes ev tevliheviyê pîr cidî ye û xuya ye ku bi gotinên demokrasiyê nema tê veşartin. Ji bo her tiştî sinorek heye. "Di demokrasiyan de ji bo her tiştî çarek heye" bes tenê bi gotinên "demokrasi" yan ji tu problem çareser nabin.

MEMÛRAN JI SÊRÎ RAKIRIN

Bi hevkarîya nêzikî 20 sendikayan, roja 15ê Tîrmehê bi sedhezaran memûr bi awayên cure cure dewlet protesto kirin.

Protestoyên pasîf ên memûran ku di destpêka meha Heziranê de xwe nîşandabûn, di meha Tîrmehê de xwe geş kirin û roja 15ê Tîrmehê veguherîna protestoyên aktîf. Weke ku tê zanîn bi cuntaya 12ê Îlonê hemû mafên rexistinî û sendikayî yên memûran ji wan hatibû sitandin.

Memûrê ku xwe tev bida û xwe bilepitanda an ji karê xwe dibû an jî dihat cezakirin. Hemû komel an jî sendikayên memûran hatibûn girtin, revebirên wan jî hatibûn ceza kirin. Ji ber vê yekê jiyana memûran bûbû wek ya koleyana. Bi nanozîko dixebitîn û nikaribûn li tu mafên xwe xwedî derkevin. Bi zêdebûna pest û neheqîyan re hêdî hêdî memûr bi ser xwe ve hatin û dest bi damezranîna dina komel û sendikayên xwe kirin. Sala 1992 an, angû isal hevkarî û piştgiyariya memûran heza wan xurt kir û pêşî dest bi protestoyên pasîf kirin û meha Tîrmehê ji xwe re kirin meha gavavê tina karberdan û cure cure awayên protestokirinê. 15ê Tîrmehê jî bû çarşema piştgiyariya sendikayên memûran, Ev piştgiyariya bi milyonan memûr nêzikî hevûdin kirin û bû roja destpêka serîrakinê.

Ji bo ku hemû mafên xwe bixin destê xwe; ji bo mafên demokratîk, aborî û politîk 15ê Tîrmehê bû gavvê tîneke piçûk lê pîr girîng.

Protesto û çalakiyên memûran bi taybetî li bajarên mezin wek İstanbul, İzmir û Enqere û Amedê pîr dorfireh û bi keyfî û şahî çêbûn.

Da ku mafên ku di Rexistina keda Navneteweyî (ILO) de hatine tesbîtkirin ji bo memûren Tirkîyê û Kurdistanê jî bîn naskirin û di meclîsê de bîn qebûl kirin, bi milyonan memûr protestoyên aktîf pêk anîn. Li çar aliyên Tirkîyê û Kurdistanê hin memûran dev ji kar berdan û meşiyên, hin ji wan karê xwe hêdî û giran kirin, hinek ji wan jî derketin vîzeyê, bordroyên xwe şewitandin, xwarin nexwarin an jî bi awayekî din beşdarî protestokirinê bûn.

Memûrên Belediya İstanbul dê 15ê Tîrmehê qet nexebitîn bordroyên xwe şewitandin û daxuyanîyekê dan çapemeniyê.

Wekî din li İstanbulê, memûrên sendikayên Tûm-sağlık-sen, Tûm-bel-sen, Tûm-Ray-Sen, Eği-Sen, meşiyên û mîtingên dorfireh li dar xistin.

Li Enqerê memûrên Tûm Bel-sen, Tûm sağlık Sen, Yapı Yol-sen, Maden-sen û Tûm Maliye Sen kar berdan û dewletê protesto kirin.

Li İzmir, Amedê, Tunceli Adıyaman, Mardin, Burdur Edenê û Meletê jî protestoyên memûran bi awayên gurr û geş çêbûn, li van bajarên mîting û meş bi beşdariya girsên gel û alikariya karker û welatparêzan hatin pêk anîn. Revêbir û niwênerên sendikayên memûran di daxuyanîyên xwe de biryardarî û bîr û bawerîya xwe ya hevkarîyê anîn ziman û gotin ku dê wan protestoyên xwe berdewam bikin û roj bi roj bi hêz û xurtir bikin.

Ev karberdan, meş, mîtingên memûran hevkarî piştgiyariya memûran hin xurtir kirin û memûrên ku ta îro newêribûn li mafên xwe bipirsîn dîtin ku bi hevkarîyê û yekîtiyê dê dikaribin li mafên xwe bipirsîn û xwe hêdî hêdî ji nîrên koletiyê xelas bikin.

Ev jî pêvajoyeke nû ye li Tirkîyê ji bo memûran.

Li Tirkîyê sertewandi mabûn memûr, ew jî êdî serîhildan.

Dewletê wezîfa..

Destpêk rûpel 1

Kovara İslamî a İbda-C, "Ak-zuhur" di hejmarê nû (5) de li ser livbaziyan Hizb-î kontra disekine. Em vê nivîsarê jî bo xwendevanên xwe bi kurdî de weşînin.

"Dikare bê idîa kirin ku aligirê İranê hem li dijî PKK, hem jî li dijî komara Tirkîyê ne.

"Lê di karvaniyê (pratikê) de ev gotinên tîn idîa kirin û rastî, diyar e ku hevûdu nagirin. Bi awayekî vekirîtir ku mirov bêje, aligirê İranê helwesta ku li hember PKKê didomînin, eynî helwestê li dijî komara Tirkîyê wê yên İşkencekar nîşan nadin.

Aligirê İranî, rêxistina Hizbullah berevajiyê wê tujbûna xwe, li hember dewletê pîr nerm û xwe dispêre merhamet û serwestiya dewletê. Ev jî wê rêxistinê hêdî hêdî dixê dirûve "ülküctlyen" berê yên ku bi piştgiyariya alikariya dewletê li dijî "bela komunizmê" şer dikirin û di dewiyê de bûn sebebê mirîna bi hezaran xortan. Rexistina Hizbullah jî bi vê mejiyê ülküctlyan dimeşe.

"Em nebêjin alegirê İranê çima li dijî PKKê ne, em dibêjin helwesta wê ya li dijî PKKê û sebebên ku ji bo wê helwestê nîşan dide hevûdin nagrin. Ülküctlyen berê jî eynî wek Hizbullah dest bi şer kiribûn û beredayî bele sebeb hemwelatîyên muxalîf bi hev dabûn kuştin

Di dawiyê de ji sazûmana Kemlist jî kirinên wan feyde sitandin.

"İro, dijminê ku mirovên Kurd dipercîqîne ne PKK ye, ê ku bi awayên curbucur zilmê bi gelê Kurd dike, îşkence cîniyetan dike dewlet bi xwe ye.

"Aligirê İranê di şûna ku siyaseta xwe ya şoresê pêk bînin û bi pêş ve bibin û xwe bi gelê Kurd bidin qebûl kirin, radibin xwe nêzikî dewletê dikin hedefeke esasî. Ev

xeletiyeke pîr mezin e, ji ber ku PKK di çavê gelê Kurd de, rêxistineke ku gelê Kurd li dijî zilm û pesta dewletê diparêze û şer dike. Ji ber vê yekê gelê Kurd bi hezaran zaroyên xwe di PKKê de bi cih kirine.

"Ji ber van sebaan, hêz û qeweta Hizbullah çiqas mezin tê xuyakirin bila bê xuyakirin, bi wê helwesta çewt tu car nikare alikariya gelê Kurd bistîne û nikare bi vî awayî biserkeve, di Kurdistanê de cih bistîne.

"Di destpêkê de herçiqas Kurd ne aligirê PKKê bûn jî kuştina her mirovekî Kurd ji aliyê dewletê ve Kurd ber bi PKKê ve dan nêzik kirin û ew kirin dijminê dewletê. Ji ber ku her gerilayekî ku dihatê kuştin ne tenê endamê PKKê, ewladêkî gelê Kurd bû jî.

"İnca îro rewşa Hizbullah jî bûye wek ya dewleta Tirk.

Her aligirê PKKê ku ji aliyê Hizbullah ve tê kuştin, gelê Kurd hinekî din nêzikî PKKê dike, pê ve dide girêdan û wî dike neyarê Hizbullah û misilmanan.

"En ku difikirin ku PKKê jî holê rakin, wê meydan ji wan re bimîne, di nav xeyalan de dijîn, ji ber ku heza PKKê wê xurt bûye ku dewleta Tirk bi arteşa xwe ya mezin û bi hêz jî nikare pê re sereder bike.

"Hizbullah ji aliyekî ve ülküctlyan bi kirin û gotinên hevnegirî rexne dike, li aliyê din eynî wek ülküctlyan tevger dike û li gor pîvana "kî leqaye Komunistanê, bila xwe bispêre dewletê" dimeşe.

"Ev aligirê İranê ta ku van taktîkên çewt bi kar bînin û bi van helwestên hevnegirîbimeşin, nikarin tiştêk bi ser tiştêkî bixin.

"Ji ber vê yekê pewîst e erîş û lebatên xwe li dijî komara Tirk xurt û bilind bikin, bi vî awayî ê dikaribin piştgiyariya hemû misilmanan bistînin û di dawiyê de, wê derbên mezin hem li PKKê hem jî li komara Tirk bidin."

Ev şerekî îlankirî ye

Destpêk rûpel 1

dom dike. Di derheqê kuştî û birîndaran de nûçe nay stendin.

-Li ser rîya Pasûr (Qulp) û Licê erebeyek ku ji leşkeran re nan dibir ji teref gerilayan ve hat sekinandin, şofêrê erebê Sedat Öztürk û xwe-diye firinê Mehmet Erbakan hatin kuştin.

11.7.1992 -Li navçeya Dersim Pulumur gerilayan êrişek mezin bir ser qereqola gundê Areke. Di êrişê de qereqol hate hilweşandin û 18 leşker hatin kuştin, 2 panzer jî hatin şewitandin. Piştî vî êrişî, leşkerên Tirk bi hejmarek zêde leşker û tîman ve û bi aligiriya helikopter û balafiran dest bi operasyonan kirin. Di van operasyonan de helikopterek jî tevî leşkeran hate xistin. Şer bi şev û roj dom kir. Tu zafatên gerîla nînin.

12.7.1992 -Li Motkî 3 leşker, serbaz (astsûbay) û cerdevanek jî teref gerîla ve hatin kuştin.

-Li Hekarî gerîla bi ser çadirên komandoyan ve girt, 2 leşker hatin kuştin 6 jî birîndar bûn. Ev komando haziriya operasyonên Kurdistanê Başûr dikirin.

-Li gundê Nisêbinê Cibiltene 3 muxbîr bi dîrekên ceryanê ve hatin daleqandin. Li ser cesedên wan daxuyanîyek ARGK hebû. Di daxuyanîyê de ji bo van kesên kuştî xain û muxbîr dihatê gotin.

14.7.1992 -Li Mêrdînê 6 gerîla di sitargehên xwe de bi bombeyên leşkerên Tirk hatin kuştin. Di vî êrişê de gundiyeke jî mir. Dewletê ev gundî jî wek gerîla şanî da.

15.7.1992 -Li Hekarî Çukurca yê gerîla bi ser mewziyên leşkeran de girtin. Ev êriş nêzikî 2 saetan domand û 4 leşker hatin kuştin, serbazek û 7 leşker jî birîndar bûn.

-Li gundê derdorên Şîmexê di nav gerîla û leşkeran de şerek dijwar derket. Nêzikî 300 gerîla li hember leşker, tîm û helikopteran bi xurtayî şer kirin. Di vî şerî de 2 gerîla mirin. Hêzên dewletê kuştî û birîndarên xwe vedîşerîn, lê li gor agahdariyên ku gihîştin me, gelek cerdevan û leşker hatine kuştin, 2 helikopter jî îsabet stendine.

16.7.1992 -Di navbera Hekarî û Wanê de gerîla, Midûrê Tegera Taybetî Ali Er û polisî İbrahim Kaplan, Abdulkadir Sadıkoğlu kuştin. Gerîla li ser rê bi armanca kontrol û propangandayê nêzikî 60-70 erebe dabûn sekinandin. Ev her sê polisî jî di erebeyek de bûn û ji Wanê vedigeriyan Hekarîyê. Piştî kuştina wan polisyan leşker jî hatin cihê bûyerê û di navbera wan û gerîla de şer derket, di vî şerî de jî leşkerêk birîndar bû.

-Li Farqîn, Nisêbin û Qiziltepe 3 endamên Hizbullahê hatin kuştin. Li Farqînê piştî kuştina Hidayet Özdemir, erebeyek belediya Farqînê ji teref hizb-î kontra ve hat gulebaran-kin, 2 kes birîndar bûn.

-Li navçeya Şîmexê Beytuşşebab gerîla êriş bir ser gundên cerdevanan. Di vî êrişê de 9 cerdevan û zarokêkî hatin kuştin. 4 gerîla jî mirin. -Li Pîran (Diyarbakir-Dicle) di nav hêzên dewletê û gerîla de şer derket. 4 leşker hatin kuştin, 3 heb jî birîndar bûn.

-Ji eşîra Pinyaniş (Hakkarî-Çukurca) 32 cerdevan çek danîn û dev ji cerdevanî berdan.

-Li navçeya Şîmexê Uludere tîmên taybetî li mal û erebeyên xelkê gulle reşandin. Li Uludere tu mal û erebeyek ku gulle nexwaribe nema.

Nameyeke vekirî..

Destpêk rûpel 1

Derziyek li "Şîlî" biketa, deng diçû N. Hikmet.

Lê hewara zarok û jinên Kurdistanê -di gel ku bilind û bi şewat bû- nedigihîşt guhê Nazim!

Gurmîna tanq û top û balafirên ku gundên Kurdistanê hildiveşandin nedigihîşt.

Nazim Hikmet gelekî navdar e li bame, min helbestên wî xwendine, wî li ser her kesî nivîsandiyê...

Li ser Berxwedana Stalingradê, Berlîna rizgarkirî Parîsa Paul Eluard heta li ser boya ciyên. İstanbulê nivîsandiyê...

Tenê Kurdistanê ku di bin çengê wî de ye... nehate bîra wî!

Gelo Diyarbakir dîr e yan Santyago?!

Li İstanbulê û Enqera her roj cejn û seyrane

Kêf û şahî ye tiqtiqa kenê keç û xorta ye

Li Kurdistanê hêsiir û xwîn û gullebaran e, gurmîna firoka ye, lê mixabin deng nayê we, na ez şaşim hûn deng nabin xwe.

İsmail Beşikçi tenê camêr derketiye û bê tîrs li ser doza me sekinîye, lê meteloka me ya kurdî dibêje: "Gulek tenê biharê çê nake."

We çavên xwe girtiye û paçikê nîjadperestiyê xistiye guhên xwe, we devê xwe bi ta û derziya şovenîzmê dirûtiye, ka çawa hûnê bibînin û bibîhîzin û dîre rastiyê bîjin?!

Milyonek kesên kor ji yekî bi çav re bîjin: Roj tune bê guman ewê bi çav baweriyê bi wan nayne, ez hevîdar im hûn ne di rêza koran de bin û rojê înkâr nekînin.

Ne xayin bin bi xameyên xwe re, bi mîrxasî li hember zilmê rabin.

Hemkarên min:

Xwîn dirije gola xwînê roj bi roj firehtir dibe.

Divê hûn ji alî xwe de û em ji alî xwe de kar bikin

Ji bo em tev di vî gola xwînê de nefestînin

Bi dengê bilind bîjin: Zarok û ciwanên me neşînin Kurdistanê neşînin wê doje hê-Vetnam-ji me ne kêmin. Ciwanên me vala tîne kuştin Nivîskarên Tirk:

Bila gunehê we bi dayikên we bê zarokêdî sêwî nebin, li şûna girî û şînê, bere cejn û şahî be li welatê me.

Ji bo dilê dayikên Tirkêdî neşewite, ji bo dayikên Kurd dergûşên xwe vala nehejînin.

Ji bo hûn rola xwe ya rast bilîzin û cihêkî di fîroka xwe û me de bigrin, xameyên xwe ji ber guhê xwe derxin û bê tîrs rastiyê bîjin.

Spas...

Sefera Navenda..

Destpêk rûpel 1

Çalakiyên Navenda Çanda Mezopotamya yê, bi şahiya piştgiyariya navendê li rexê Behra Sipî, gavek dinê hate avêtin. NÇMê berî wê çalakiyê jî, li bajarê İstanbulê şahiyek çêkiribû. Di van çalakiyan de armancê navendê anîne zimên.

Navendê di navbera 4.7.1992 û 11.7.1992 an de li çar bajarên İskenderun, Adana, Mersin û Antalya. Behra Sipî şahî çêkirin. Di van şahiyana de, komên di bin siya Navendê de, hunerên xwe yên şoresgerî pêşkeşî temaşevanan kirin.

Di axavtina vekirina şevan de li ser navê NÇMê birêvebirê NÇMê Filiz Oğuz wiha digot: "Bi sedsalan e ku çanda gelê Kurd, ji hêla dagîrkeran ve tê talan kirin û dizîn. Ger em weke ku îro li tîkoşîna xwe ya çekdarî xwedî derdikevin. Li çanda xwe jî xwedî dermekevin, wê demek bê emê tune bibin. Tiştên ku gelan li ser xwe digre çanda wî ye" piştî axaftinê, folklorê Amedê bi destmalên kesk û sor û zer ji hêla folklorîstên NÇMê hate leyistin.

Ji bilî folklorê, komên muzîkê jî hebûn. Ev kom; Koma Mezrabotan, Koma Botan, Koma Çiya û Koma Azad bûn. Şevên NÇMê bi beşdariya dehhezaran û sloganên azadî û serxwebûnê qediyên.

ROJEVA WELÊT

Cihê ku lê edalet tune be

Destpêk rûpel 1

Edalet rûmeta mirovan e, angû insan bi edaletê dikare bigihîje meralah mirovahiyê. Hebûna edaletê jî girêdayê azadî û serxwebûnê ye.

Dewletên ku edaletê pêk naynin dijminên mirovahiyê ne, ji bo wan hebûna rûmetê ne pêwîst e. Révebirên wan jî hîna jî mejiyên xwe yên dema hovîtiyê xelas nebûne. Tenê bi şekil û dirûvên xwe yên fizîkî mirov in, yanê nivmîrov in. Gelên ku di şertên van dewletên hov û barbar de bê deng dijîn, an hayê wan jî rûmetê tune, an jî dev jê berdane. Yên ku ji bo serxwebûn û azadî û wekhevîyê tîkoşîn dikin ew li pey rûmetê ne, dixwazin xwe bigihînin qata mirovahiya hemdem.

Li Tirkîyê bêrûmetî li ser kar e. Ev dewleta paşverû hemû derfetên xwe bi kar tîne da ku bêrûmetiyê bi gel bide qebûl kirin. Rê li pêşiya serxwebûn û adaziya gelê bindest digire, hem behsa demokrasiyê û mafên mirovan dike hem jî di pratîkê de hovîtiyê dimeşîne. Çand û dîroka gelan înkâr dike. Lê belê, cihê ku lê tîkoşîn û berxwedan hebe, her çiqas bêrûmetî li ser kar be jî, mirovên tîkoşer ber bi rûmetê ve dimeşin.

Bi her serhildan û berxwedanê re rê li pêşiya hovîtiya dewletê tê girtin. İro li çar aliyên Kurdistanê û li gelek deverên Tirkîyê qatên bindest û xezan bêhna edaletê girtine û ji bo mafên xwe dilebitin û dengê xwe bilind dikin.

Li hember bêrûmetiya li ser kar, gel di nav xwe de pêşî hoyên rûmetê diafirînin. Karker û memûr bi hev re piştgiyariya hevkarîyê pêk tînin, gundî û xwendekar destê xwe didin hev û li dijî neheqî û hovîtiyê radibin, serhildanan çêdikin û roj bi roj jî gaveke din nêzikî rûmetê dibin. Dewlet bi tu awayî nikare gelên bindest ên ku bêhna serxwebûn û azadiyê sitandine, bisekîne.

Li Tirkîyê û li Kurdistanê gel ji bêrûmetiya li ser kar kerixiyê û ji bo rûmetê tîxe şûna wê ber bi edaletê ve dimeşe.

Welatê komegoran: Kurdistan

- Li Kurdistanê bêhejmar gorên lod bi lod hene. Yek ji vana jî Newala Sefo ya ku li gundê Qoçqirana jorîn a navça Özalp a Wanê a ku bi Kurdistanê İranê ve ye. Ev mirovên ku ji bilî kurdbûna wan tu sucekî wan tunebû, dest û piyên wan girêdayî bê çek û bê parastin bûn ji alî "Ordiya Tirk a Mêrxas" ve hatin gullebarankirin.
- Îsal salvegera 49. a qetlîama 33 gulle ye û tam 49 sal e ku eqrabayên van mirovan nikarin bikevin Newala Sefo. Ev newala ku hawirdora wê bi notirvanên bi çek û têlan hatiye rapêçandin, destûr tune ye ku hestiyên van 33 gundiyan Kurdên ku ji gur û çivîkan re bûne êm, bên civandin. Dewlet ji hemû seredanan re bi tade û bi zorê dibe asteng. Baş e ev dê heya kengê bidomîne?

Günay Aslan

Kurdistan welatekî komegoran e. Li ser erdnîgariya welat her ciyên ku gav lê tîn avêtin, ihtimala rastlêhatina şopa qetlîamekî heye. Di demajoya dîrokê de ew dewlemendî û nîrên ku xwediyê wê bûye, ji bo wê bûye bêyomî û Kurdistan ji dagîrkerî talan û wêrankirinê riz-

gar nebûye. Ev aqûbeta Kurdistanê ya ku îro jî bi vî awayî didomîne ji bo mirovatiyê şermekî mezin e. Sedemeke din a van qetlîaman û di her demajoyeke dîrokî de zêdebûna van jenosîdan jî, li ser axa welatê xwe xwedî biryar nebûna Kurdan e. Gorên lod bi lod encameke xwezayî (tabîî) ya statuya mêtîngehbûnê ye.

Ji 33'yan Sultan Özalp

28'ê Tirmeha 1943 an dema berbangê, bi fermana Qomutanê Ordiya Sêyemîn Mustafa Muğlali 33 kes gundiyan xizan ên Kurd bê darz hatin infazkirin.

Erê, li Kurdistanê bêhejmar gorên lod bi lod hene. Yek ji vana jî Newala Sefo ya ku li gundê Qoçqirana jorîn a navça Özalp a Wanê a ku bi Kurdistanê İranê ve ye. 28'ê Tirmeha 1943 an dema berbangê, bi fermana Qomutanê Ordiya Sêyemîn Mustafa Muğlali 33 kes gundiyan xizan ên Kurd bê darz hatin infazkirin. Ev mirovên ku ji bilî kurdbûna wan tu sucekî wan tunebû, dest û piyên wan girêdayî bê çek û bê parastin bûn ji alî "Ordiya Tirk a Mêrxas" ve hatin gullebarankirin. Bi vî awayî hêzên Tirk ên nîjadperest ji dîrokê re rûpelekî "bi nav û deng" diyarî kirin. Pêwist nîne ku bê gotin ev rûpelekî dîrokê yê herî bêbext, herî xayin û herî xedar e.

Yên ku gulle berî azadî, kesanî û nasnama Kurd didin wekî cinawirên çîrokan, her ku nîjada wan ber bi qedandinê ve diçe bêtir êrîşkar dibin. Îro jî li ser hev, an yek bi yek sedemê kuştina mirovên me ev e. Dîrok ji jiyana gelên bindestên rizgarbûyî nîşan dide ku ev hovîtî çare nînin. Hovîtiya mêtîngehkarî wekî bîranîneke xerab bi lez dîr dikeve.

Îsal salvegera 49. a qetlîama 33 gulle ye û tam 49 sal

e ku eqrabayên van mirovan nikarin bikevin Newala Sefo. Ev newala ku hawirdora wê bi notirvanên bi çek û têlan hatiye rapêçandin, destûr tune ye ku hestiyên van 33 gundiyan Kurdên ku ji gur û çivîkan re bûne êm, bên civandin. Dewlet ji hemû seredanan re bi tade û bi zorê dibe asteng. Baş e ev dê heya kengê bidomîne?

Gotinek pêşiyar a Kurdan heye; "Neyarê mêrxas; dîkuje, lê dike gorê jî. Ev bêxawênî ye, hem bikuje û hem jî hestiyên wan nede malbatên wan. Salixê dijminatîyeye wiha ne tê kirin û ne jî tê dîtin.

Li Tirkîyê êdî dewrek li ber girtinê ye. Demajoya tarî ya ku li ser îmha û înkare ava bûye, di serî de bi muxalefeta ku bi PKK'ê re derket û bandûra dînamîkên din û bûyerên ku li dinê pêk tînin, êdî di nav rûpelên dîrokê de li ber windabûnê ye. Bi temambûna vê merhelê, dê gelê Kurd tedbîra van neheqiyên ku ji dîrokê tînin bistîne. Di gel Agirî-Zilan, Dêrsim-Munzur, Palo, Gurzûva, Newala Sefo, Newala Qoter û Newala Qesaban ji bo neletkirina hê gelek qetlîamên li ser hev, divê "Rojekî Şînê ya Neteweyî" bê îlankirin û

Newala Sefo ya ku 33 gundiyan Kurd ên xizan lê ne, Gorek Birdarî bê çekirin. Dê 1993 bibe 50 salbûyina qetlîama 33 gulle. Kesê ku dibêje ez mirov im û îdîa dike ku nîrxên wî yê mirovatiyê rizî nebûne û her dor, divê qampanyayekî çalak dest bidin pê kirin û roja 28'ê Tirmeha 1933 an li Newala Sefo bên ba hev.

Xawêna mirovatiyê dê wê bisipêre. Ez di wê baweriyê de me ku di serî de Rojnameya Welat, tevên sazgehên çapkirin û weşandinê, xebatkar û sazgehên demokratîk dê piştigiriya xwe nîşan bidin. Gava ku qala 33 gulle tê kirin ew hozanê mezin ê tê bîra mirov Ahmed Arif e. Ez gotinê ji wî re dihêlim.

**Ez hatime kuştin
Xewna min
ji şevan taritir
Kes napirse li rewşa min
Canê min distînin bê
ecel**

**Di tu pirtûkan de tune .
Şifre fermiye paşekî
Hatime kuştin
Qet bê pirs û bê darz**

(A. Arif, Qeydan Kevn Kir Min ji Hesreta Te, Werger: Felat Dilgeş)